

EC

MA NDRYSHE

EKO SHKOËLLA

- REDUKTO - RIPËRDOR - RICIKLO -

EKO KLUBI "LORENC ANTONI"

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
Ministria e Zhvillimit Rajonal
Ministarstvo za Regionalni Razvoj
Ministry of Regional Development

CARITAS

Schweiz
Suisse
Svizzera
Svizra

YENI

YOUTH
ENVIRONMENTAL
IMPACT

Të dashur lexues,

Kjo është seria e tretë e buletineve mjedisore të eko-klubeve të shkollave të mesme nga Rajoni i Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës). Ky është buletini i parë informativ, i cili do të përmbajë mesazhe, intervista, ese, punime fotografi dhe shkrime të ndryshme mbi mjedisin dhe ndryshimet klimatike dhe njoftime mbi punën që po zhvillohet në këto tema nga eko-klubi i Shkollës së Mesme të Lartë "Lorenc Antoni" dhe OJQ EC Ma Ndryshe në kuadër të projektit "ECO School".

Ky projekt do t'i njohë me konceptin "Eko Shkolla" 12 shkollat e rajonit të Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës), përmes pilotimit të formave dhe metodologjisë për mbrojtjen e mjedisit me pjesëmarrje të gjerë të nxënësve dhe mësimeve.

Në kuadër të projektit ofrohet një model dhe metodologji që përdoret gjerësisht në vendet e zhvilluara, e cila po zgjerohet me shpejtësi edhe në vendet në zhvillim. Përvojat botërore tregojnë se shkolla ekologjike është një fenomen në rritje, e cila nxit të rinjtë të angazhohen në mjedisin e tyre duke u dhënë atyre mundësinë për ta mbrojtur atë në mënyre aktive.

Projekti po ashtu do të kontribuojë në Strategjinë e Mjedisit dhe Planin e Veprimit në Mjedis të Kosovës, duke rekomanduar zhvillimin e programeve për edukimin mjedisor në të gjitha nivelet (shkolla dhe universitete).

NDOTJA E UJIT

Ndotja e ujit ndodh kur substancat e dëmshme - shpesh kimikate ose mikroorganizma - ndotin një përrua, lumë, liqen, oqean, akuifer ose trup tjetër uji, duke degraduar cilësinë e ujit dhe duke e bërë atë toksik për njerëzit ose mjedisin.

Ky problem i përhapur i ndotjes së ujit po rrezikon shëndetin tonë. Uji i pasigurt vret më shumë njerëz çdo vit sesa lufta dhe të gjitha format e tjera të dhunës së bashku. Ndërkohë, burimet tona të ujit të pijshëm janë të kufizuara: Më pak se 1 për qind e ujërave të ëmbla të tokës janë në të vërtetë të aksesueshme për ne. Pa veprime, sfidat do të rriten vetëm deri në vitin 2050, kur kërkesa globale për ujë të ëmbël pritet të jetë 1/3 se sa është tani.

Ndotja bujqësore, është gjithashtu një kontribues i madh i ndotjes së grykëderdhjeve dhe ujërave nëntokësore. Sa herë që bie shi, plehrat, pesticidet dhe mbeturinat e kafshëve nga fermat dhe operationet blegtorale lajnë lëndët ushqyese dhe patogjenët – të tilla si bakteret dhe viruset – në rrugët tona ujore.

[HTTPS://WWW.NRDC.ORG/STORIES/WATER-POLLUTION-EVERYTHING-YOU-NEED-KNOW#WHATIS](https://www.nrdc.org/stories/water-pollution-everything-you-need-know#what-is)

NDOTJA E UJIT

Ndotja e lëndëve ushqyese, e shkaktuar nga azoti dhe fosfori i tepërt në ujë ose ajër, është kërcënimi numër një për cilësinë e ujit në mbarë botën dhe mund të shkaktojë lulëzimin e algave, një supë toksike e algave blu-jeshile që mund të jetë e dëmshme për njerëzit dhe kafshët e egra.

Uji i përdorur është ujëra të zeza. Ai vjen nga lavamanët, dushet dhe tualetet tona (mendoni ujërat e zeza) dhe nga aktivitetet tregtare, industriale dhe bujqësore (mendoni metalet, tretësit dhe llumrat toksike). Termi përfshin gjithashtu rrjedhjen e ujërave të stuhisë, që ndodh kur reshjet bartin kripërat e rrugës, vajin, yndyrat, kimikatet dhe mbeturinat nga sipërfaqet e papërshekueshme në rrugët tona ujore.

Më shumë se 80 për qind e ujërave të zeza në botë kthehen në mjedis pa u trajtuar apo ripërdorur.

Gati gjysma e rreth 1 milion tonë naftë që kalon çdo vit në mjediset detare nuk vjen nga derdhjet e cisternave, por nga burime tokësore si fabrikat, fermat dhe qytetet.

[HTTPS://WWW.NRDC.ORG/STORIES/WATER-POLLUTION-EVERYTHING-YOU-NEED-KNOW#WHATIS](https://www.nrdc.org/stories/water-pollution-everything-you-need-know#what-is)

TAKIM NË MES TË EKO-KLUBIT TË SHKOLLES "LORENC ANTONI" DHE OJQ "EC MA NDRYSHE"

Në takimin tonë shqyrtuam projekt-propozimin për të bërë shkollën tonë një model shembullor të mjedisit eko-miqësor. Në një harmoni të plotë, u pajtuam për të ndërmarrë veprime konkrete për të përmirësuar mjedisin tonë shkollor. Çdo fjalë u zgjodh me kujdes për të përshkruar qëllimet tona dhe për të frymëzuar angazhimin tonë për të ndryshuar për të mirën e mjedisit dhe të gjithë komunitetit tonë shkollor.

DITA NDËRKOMBËTARE E PYJEVEË

Në Ditën Ndërkombëtare të Pyjeve, projekti “Ndikimi i Rinisë në Mjedis” ([#YENI](#)) organizoi një vizitë edukativo-mjedisore për Eko Klubet e shkollave partnere të Prizrenit në Vend Gjuetinë me Rëndësi të Veçantë në Blinajë të Lipjanit. Blinaja përfshin rreth 3 mijë hektarë dhe dallohet me faunë të egër e shpezë (përfshirë kaproj, dre, derra të egër, dhelpra, shqiponja etj.), bimë të llojllojshme, e rreth 30 liqene.

EKO KLUBI "LORENC ANTONI"

RR. MARIN BARLETI, PRIZREN, KOSOVË

Autor dhe botues: EC Ma Ndryshe
Rr. Fehmi Lladrovci Nr.94, Prizren & Rr. Xhemajl Mustafa 9/1 LL-4 Nr.7,
Prishtinë
www.ecmandryshe.org
info@ecmandryshe.org
029 222 771 & 038 224 967

Ky buletin u realizua në kuadër të projektit “Ndikimi i Rinisë në Mjedis” - YENI, i cili bashkëfinancohet nga Agjencia Zvicerane për Bashkëpunim dhe Zhvillim, Caritas-i Zviceran, Ministria e Zhvillimit Rajonal dhe implementohet nga OJQ EC Ma Ndryshe përmes projektit “ECO Schools”.

EC

MA NDRYSHE

EKO SHKOËLLA

- REDUKTO - RIPËRDOR - RIKIKLO -

EKO KLUBI "GJON BUZUKU"

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
Ministria e Zhvillimit Rajonal
Ministarstvo za Regionalni Razvoj
Ministry of Regional Development

CARITAS

Schweiz
Suisse
Svizzera
Svizra

YENI

YOUTH
ENVIRONMENTAL
IMPACT

Të dashur lexues,

Kjo është seria e tretë buletineve mjedisore të eko-klubeve të shkollave të mesme nga Rajoni i Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës). Ky është buletini i parë informativ, i cili do të përmbajë mesazhe, intervista, ese, punime fotografi dhe shkrime të ndryshme mbi mjedisin dhe ndryshimet klimatike dhe njoftime mbi punën që po zhvillohet në këto tema nga eko-klubi i Gjimnazit "Gjon Buzuku" dhe OJQ EC Ma Ndryshe në kuadër të projektit "ECO School".

Ky projekt do t'i njohë me konceptin "Eko Shkolla" 12 shkollat e rajonit të Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës), përmes pilotimit të formave dhe metodologjisë për mbrojtjen e mjedisit me pjesëmarrje të gjerë të nxënësve dhe mësimeve.

Në kuadër të projektit ofrohet një model dhe metodologji që përdoret gjerësisht në vendet e zhvilluara, e cila po zgjerohet me shpejtësi edhe në vendet në zhvillim. Përvojat botërore tregojnë se shkolla ekologjike është një fenomen në rritje, e cila nxit të rinjtë të angazhohen në mjedisin e tyre duke u dhënë atyre mundësinë për ta mbrojtur atë në mënyre aktive.

Projekti po ashtu do të kontribuojë në Strategjinë e Mjedisit dhe Planin e Veprimit në Mjedis të Kosovës, duke rekomanduar zhvillimin e programeve për edukimin mjedisor në të gjitha nivelet (shkolla dhe universitete).

NDOTJA MJEDISORE

Ndotja, e quajtur edhe ndotja e mjedisit, është shtimi i ndonjë lënde (të ngurtë, të lëngët ose gaz) ose çdo forme energjie (si nxehtësia, zëri ose radioaktiviteti) në mjedis me një shpejtësi më të shpejtë se sa mund të shpërndalet, hollohet, dekompozuar, ricikluar ose ruajtur në ndonjë formë të padëmshme. Llojet kryesore të ndotjes, zakonisht të klasifikuara sipas mjedisit, janë ndotja e ajrit, ndotja e ujit dhe ndotja e tokës. Shoqëria moderne është gjithashtu e shqetësuar për llojet specifike të ndotësve, si ndotja akustike, ndotja nga drita dhe ndotja plastike. Ndotja e të gjitha llojeve mund të ketë efekte negative në mjedis dhe kafshë të egra dhe shpesh ndikon në shëndetin dhe mirëqenien e njeriut. Qytetet e kohëve të lashta ishin shpesh vende të dëmshme, të ndotura nga mbetjet njerëzore dhe mbeturinat. Duke filluar rreth vitit 1000 të erës sonë, përdorimi i qymyrit për karburant shkaktoi ndotje të konsiderueshme të ajrit dhe shndërrimi i qymyrit në koks për shkrirjen e hekurit duke filluar në shekullin e 17-të e përkeqësoi problemin. Në Evropë, nga mesjeta deri në epokën e hershme moderne, kushtet urbane josanitare favorizuan shpërthimin e epidemive të sëmundjeve që shkatërronin popullsinë, nga murtaja të kolera dhe ethe tifoide.

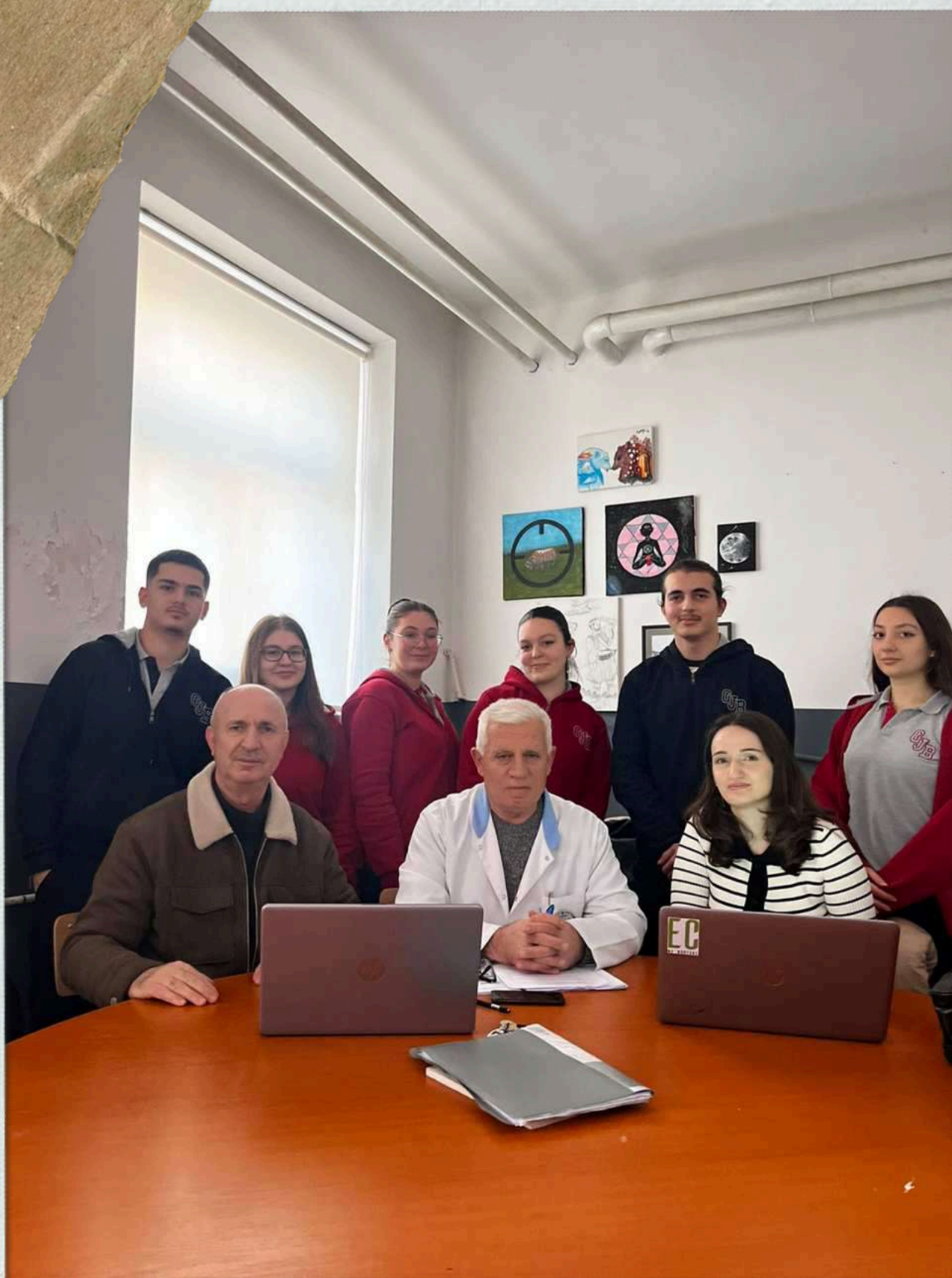
NDOTJA UJORE

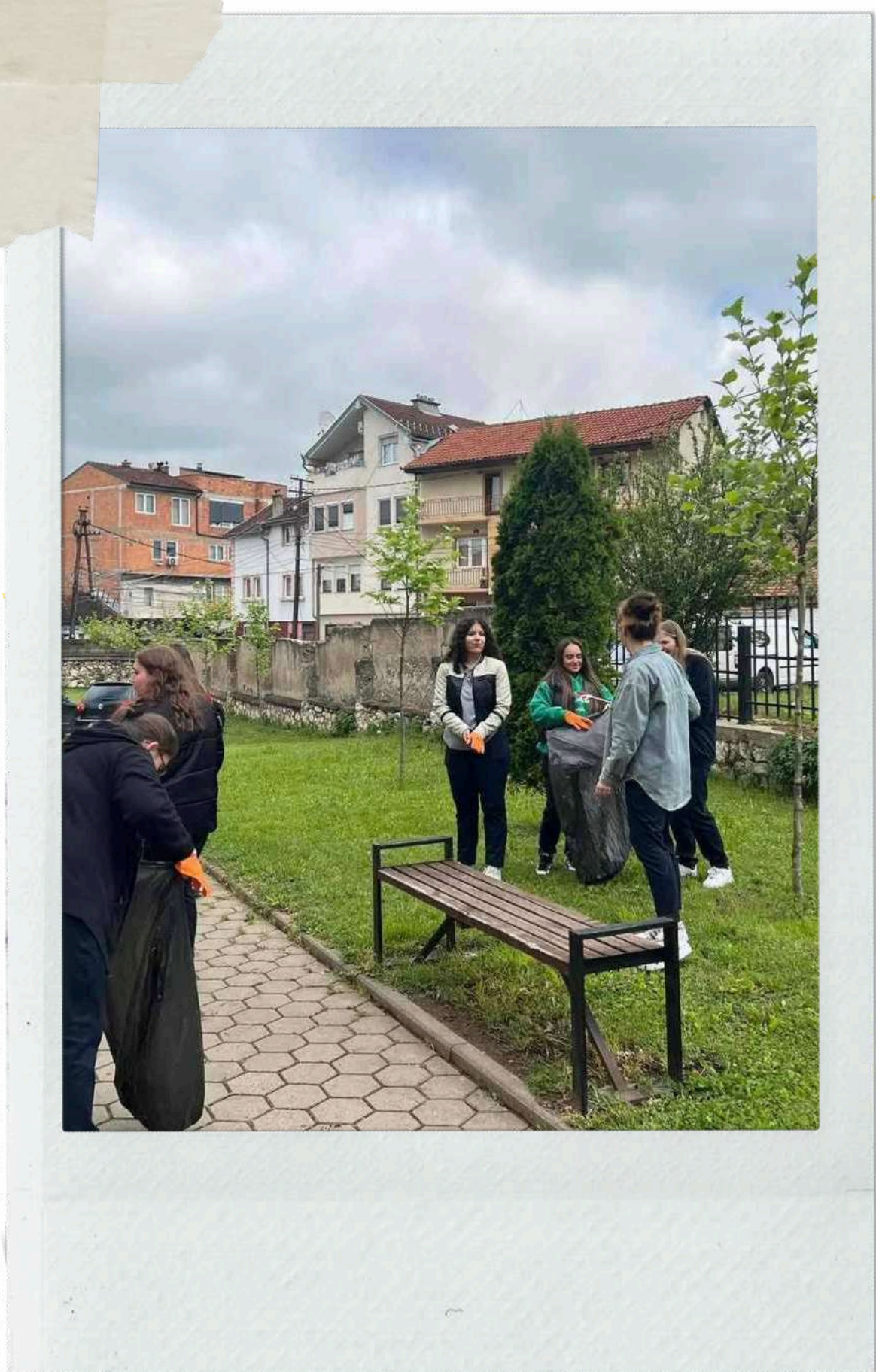
Nga copa të mëdha mbeturinash të kimikatesh e padukshme, një gamë e gjerë ndotësish përfundon në liqenet, lumenjtë, përrenjtë, ujërat nëntokësore dhe përfundimisht në oqeanet e planetit tonë. Ndotja e ujit - së bashku me thatësinë, joefikasitetin dhe një popullsi në shpërthim - ka kontribuar në një krizë të ujërave të ëmbla, duke kërcënuar burimet ku mbështetemi për ujin e pijshëm dhe nevojat tjera kritike.

Ndotja e ujit mund të vijë nga burime të ndryshme. Ndotja mund të hyjë drejtpërdrejt në ujë, si nëpërmjet shkarkimeve të ligjshme ashtu edhe të paligjshme nga fabrikat, për shembull, ose impiantet e papërsosura të trajtimit të ujit. Derdhjet dhe rrjedhjet nga tubacionet e naftës ose operacionet e thyerjes hidraulike (fraking) mund të degradojnë furnizimin me ujë. Era, stuhitë dhe mbeturinat - veçanërisht të mbeturinave plastike - mund të dërgojnë gjithashtu mbeturina në rrugët ujore.

AKTIVITETET E EKO-KLUBIT:

TAKIMI MES EKO-KLUBIT DHE
OJQ EC MA NDRYSHE

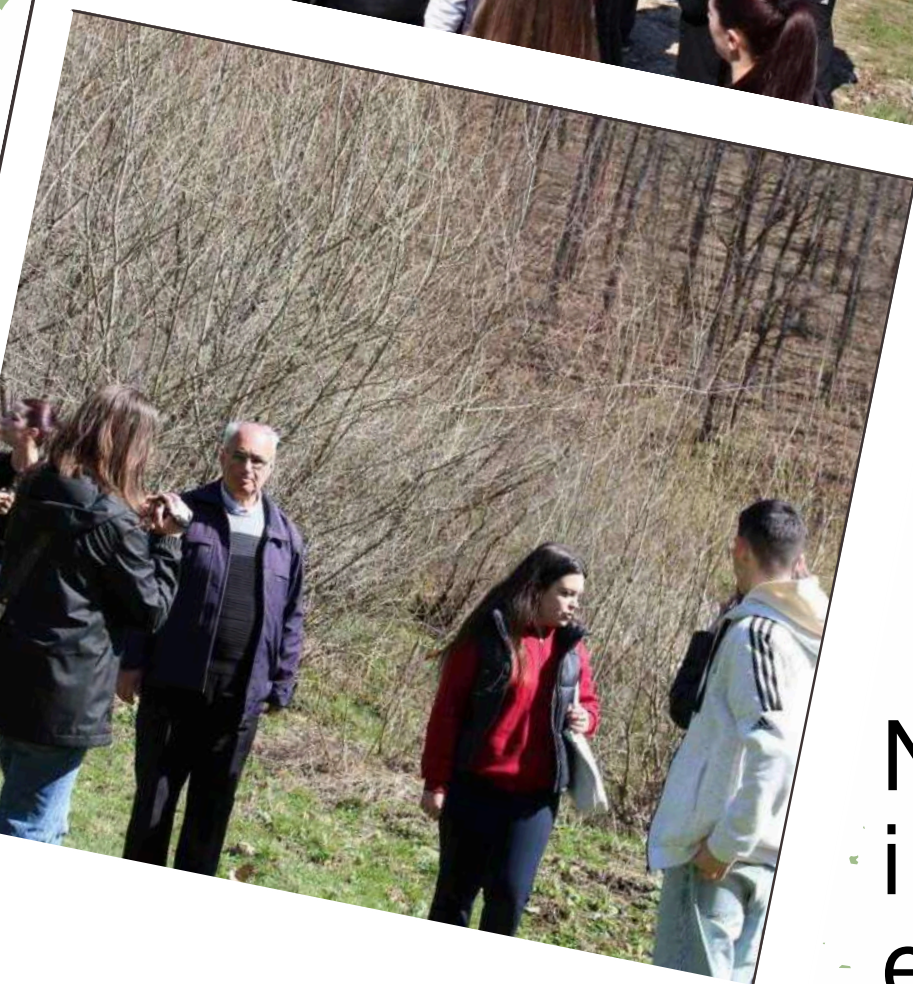

22-PRILLI

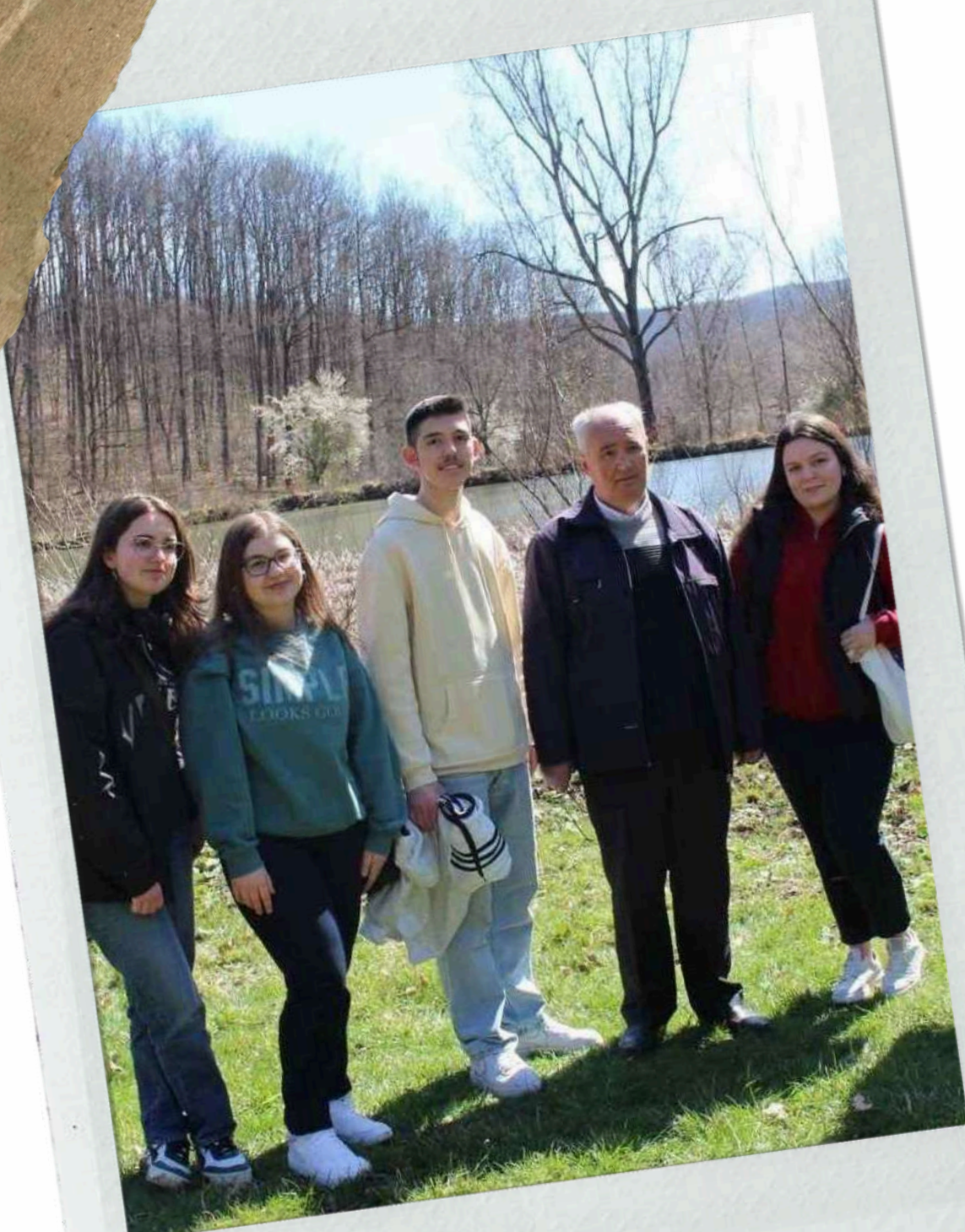
Edhe në gjimnazin “Gjon Buzuku” kjo ditë u shënua me aktivitete nën përkujdesjen e profesorit Z.Nazim Gashi, që kanë për bazë ngritjen e vetëdijes kolektive, si aksionet e pastrimit e punimet e ndryshme të nxënësve tanë.

DITA NDËRKOMBËTARE E PYJEVEË

Në Ditën Ndërkombëtare të Pyjeve, projekti “Ndikimi i Rinisë në Mjedis” (#YENI) organizoi një vizitë edukativo-mjedisore për Eko Klubet e shkollave partnere të Prizrenit në Vend Gjuetinë me Rëndësi të Veçantë në Blinajë të Lipjanit. Blinaja përfshin rreth 3 mijë hektarë dhe dallohet me faunë të egër e shpezë (përfshirë kaproj, dre, derra të egër, dhelpira, shqiponja etj.), bimë të llojllojshme, e rreth 30 liqene.

AKSION PASTRIMI

Në gjimnazin " Gjon Buzuku" me 22 mars filloi java e aktiviteteve. Këtu parëprinë aktivitetet me praktikë Mbrojtja e Mjedisit. Mbrojtja e mjedisit është praktikuar gjithmonë nga nxënësit në një formë ose në një tjetër dhe aksesit në një mjedis të shëndetshëm e të qëndrueshëm vjen si një të drejtë universale e gjithësecilit prej nesh.

Nxënësit e gjimnazit tonë me mjete të siguruara nga organizata EC Ma Ndryshe, këto të cilat ata i fituan me anë të projekteve me bazë ekologjike, kryen aksionin e pastrimit të oborrit të shkollës duke përcjellë mesazhin e ndërgjegjësimit kolektiv dhe se mbrojtja e mjedisit është punë e të gjithëve.

Mbrojtja e mjedisit fillon me ju !

EKO KLUBI "GJON BUZUKU"

RR. ISMET JASHARI - KUMANOVA,

PRIZREN, KOSOVË

Autor dhe botues: EC Ma Ndryshe
Rr. Fehmi Lladrovci Nr.94, Prizren & Rr. Xhemajl Mustafa 9/1 LL-4 Nr.7,
Prishtinë
www.ecmandryshe.org
info@ecmandryshe.org
029 222 771 & 038 224 967

Ky buletin u realizua në kuadër të projektit "Ndikimi i Rinisë në Mjedis" - YENI, i cili bashkëfinancohet nga Agjencia Zvicerane për Bashkëpunim dhe Zhvillim, Caritas-i Zviceran, Ministria e Zhvillimit Rajonal dhe implementohet nga OJQ EC Ma Ndryshe përmes projektit "ECO Schools".

EC

MA NDRYSHE

EKO SHKOËLLA

- REDUKTO - RIPËRDOR - RIKIKLO -

EKO KLUBI "REMZI ADEMAJ"

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
Ministria e Zhvillimit Rajonal
Ministarstvo za Regionalni Razvoj
Ministry of Regional Development

CARITAS

Schweiz
Suisse
Svizzera
Svizra

YENI

YOUTH
ENVIRONMENTAL
IMPACT

Të dashur lexues,

Kjo është seria e tretë e buletineve mjedisore të eko-klubeve të shkollave të mesme nga Rajoni i Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës). Ky është buletini i parë informativ, i cili do të përmbajë mesazhe, intervista, ese, punime fotografi dhe shkrime të ndryshme mbi mjedisin dhe ndryshimet klimatike dhe njoftime mbi punën që po zhvillohet në këto tema nga eko-klubi i Gjimnazit "Remzi Ademaj" dhe OJQ EC Ma Ndryshe në kuadër të projektit "ECO School".

Ky projekt do t'i njohë me konceptin "Eko Shkolla" 12 shkollat e rajonit të Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës), përmes pilotimit të formave dhe metodologjisë për mbrojtjen e mjedisit me pjesëmarrje të gjerë të nxënësve dhe mësimeve.

Në kuadër të projektit ofrohet një model dhe metodologji që përdoret gjerësisht në vendet e zhvilluara, e cila po zgjerohet me shpejtësi edhe në vendet në zhvillim. Përvojat botërore tregojnë se shkolla ekologjike është një fenomen në rritje, e cila nxit të rinjtë të angazhohen në mjedisin e tyre duke u dhënë atyre mundësinë për ta mbrojtur atë në mënyre aktive.

Projekti po ashtu do të kontribuojë në Strategjinë e Mjedisit dhe Planin e Veprimit në Mjedis të Kosovës, duke rekomanduar zhvillimin e programeve për edukimin mjedisor në të gjitha nivelet (shkolla dhe universitete).

AJRI

Ndotja e ajrit është ndryshimi që pëson ajri nën ndikimin e përbërësve kimik i cili si pasojë sjell dëme në mjedis. Ndotësit me përbërje kimike janë:

- 1.Oksidet e squfurit (SO_x) ,veçanërisht dioksidi i squfurit, një përbërje kimike që prodhohet nga vullkanet, industri të ndryshme dhe nga djegia e lëndëve djegëse si nafta dhe qymyri. SO_2 është gaz që merr pjesë në formimin e shiut acid.
- 2.Oksidet e azotit (NO_x), veçanërisht dioksidi i azotit, prodhohet nga industria. NO_2 është toksik dhe merr pjesë në formimin e shiut toksik.
- 3.Monoksidi i karbonit (CO),është një gaz pa ngjyrë, pa erë,jo irritues,por shumë helmues.Prodhohet nga djegia jo e plotë e gazit natyror, drurit ose qymyrit.
- 4.Dioksidi i karbonit (CO_2),shkaktari më i madh i efektit serë, gjendet në atmosferë,nxirret nga djegia
- 5.Metalet toksikë, si plumbi (Pb), Bakri (Cu) dhe kadmiumi (Cd).
- 6.Klorofluorokarbon-ët (CFC-të),të dëmshme për shtresën e ozonit, i prodhuar nga produkte që sot janë të ndaluara, si aerosolët.

NDRYSHIMET KLIMATIKE DHE NDIKIMET NE SHENDET

Ndryshimet Klimatike si pasojë e ndotjes së ajrit. Shkarkimet e gazrave nga transporti kanë kontribut të rëndësishëm te ndryshimet klimaterike. Ndotja e motorit të automjeteve gjithashtu kontribuon në formimin e shiut acid dhe shton gazrat serë që shkaktojnë ndryshimin e klimës.

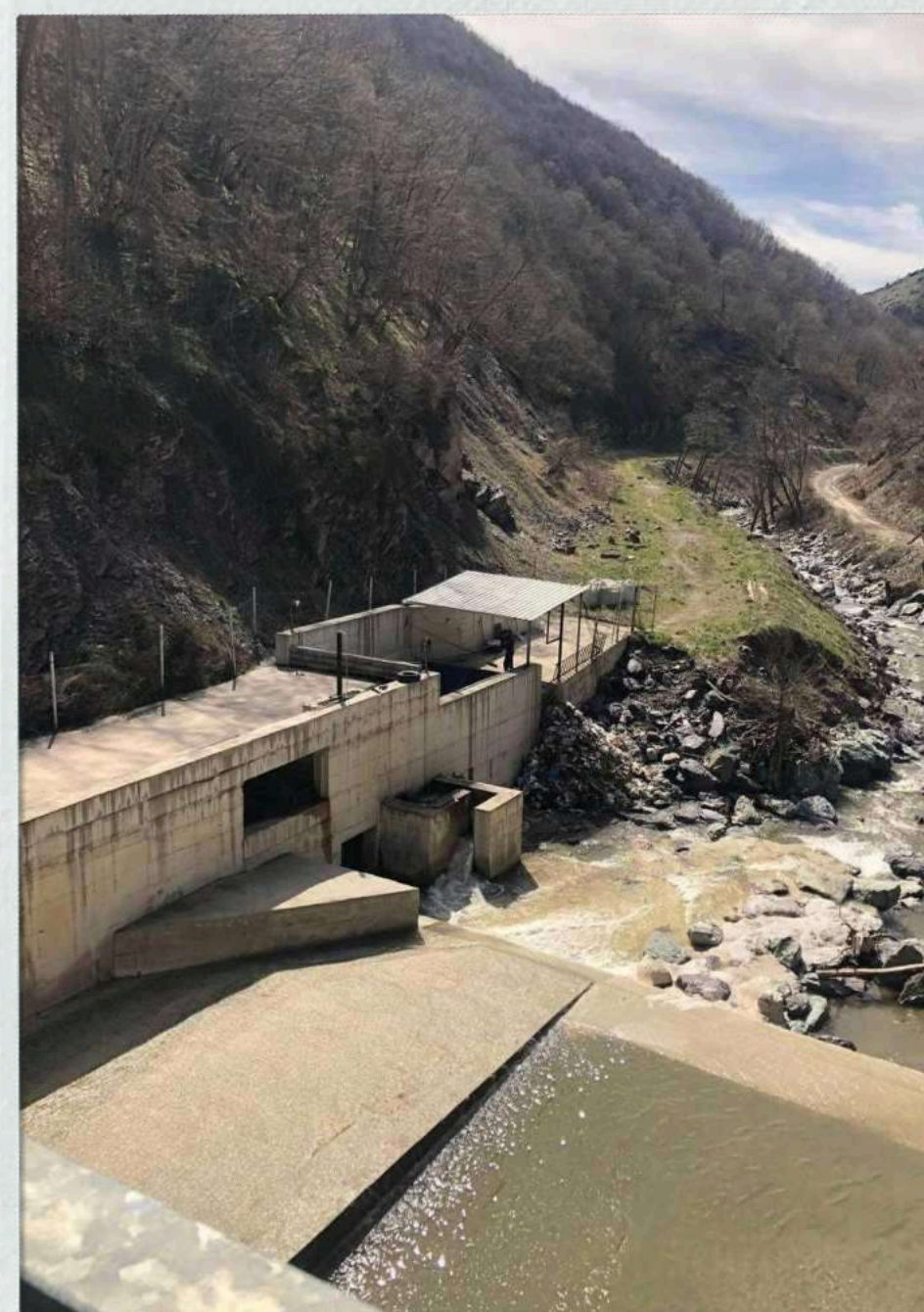
Ndikimet ne shendet.

Rritja e përqendrimit të CO₂ atmosferik, së bashku me ngrohjen globale, gjithashtu rrit prodhimin e pjalmëve. Për më tepër, ndryshimet e shpeshta të klimës mund të ndryshojnë ndërveprimin midis ndotësve të ajrit dhe alergeneve të frymëmarrjes. Në këtë mënyrë, rritet edhe sëmundshmëria tek personat me probleme të azmës, pikërisht për shkak të pjalmës. Avujt e benzinës që përhapen në atmosferë gjatë furnizimit me karburant, dhe kur karburanti përdoret nga motorët me djegie të brëndshme, krijojnë për pasojë clirimin e monoksidit të karbonit, oksidet e azotit, dhe hidrokarburet. Të gjitha këto, lënë një impakt të madh në mjedis. Ato ndikojnë në dëmtimin e indeve të mushkërive dhe mund të ndikojnë në përkeqësimin e sëmundjeve të frymëmarrjes, të tilla si azma.

DITA E TOKËS

Për të shënuar Ditën e planetit Tokë - 22 Prilli, nxënësit e shkollës sonë zhvilluan një aktivitet jashtë kurrikular në parkun e shkollës janë mbjellur fidanë të pishave dhe luleve dekorative duke shprehur kujdes për rivitalizimin e hapësirave të gjelbra në mjediset edukativo - arsimore në shkollë dhe kudo në plantin Tokë

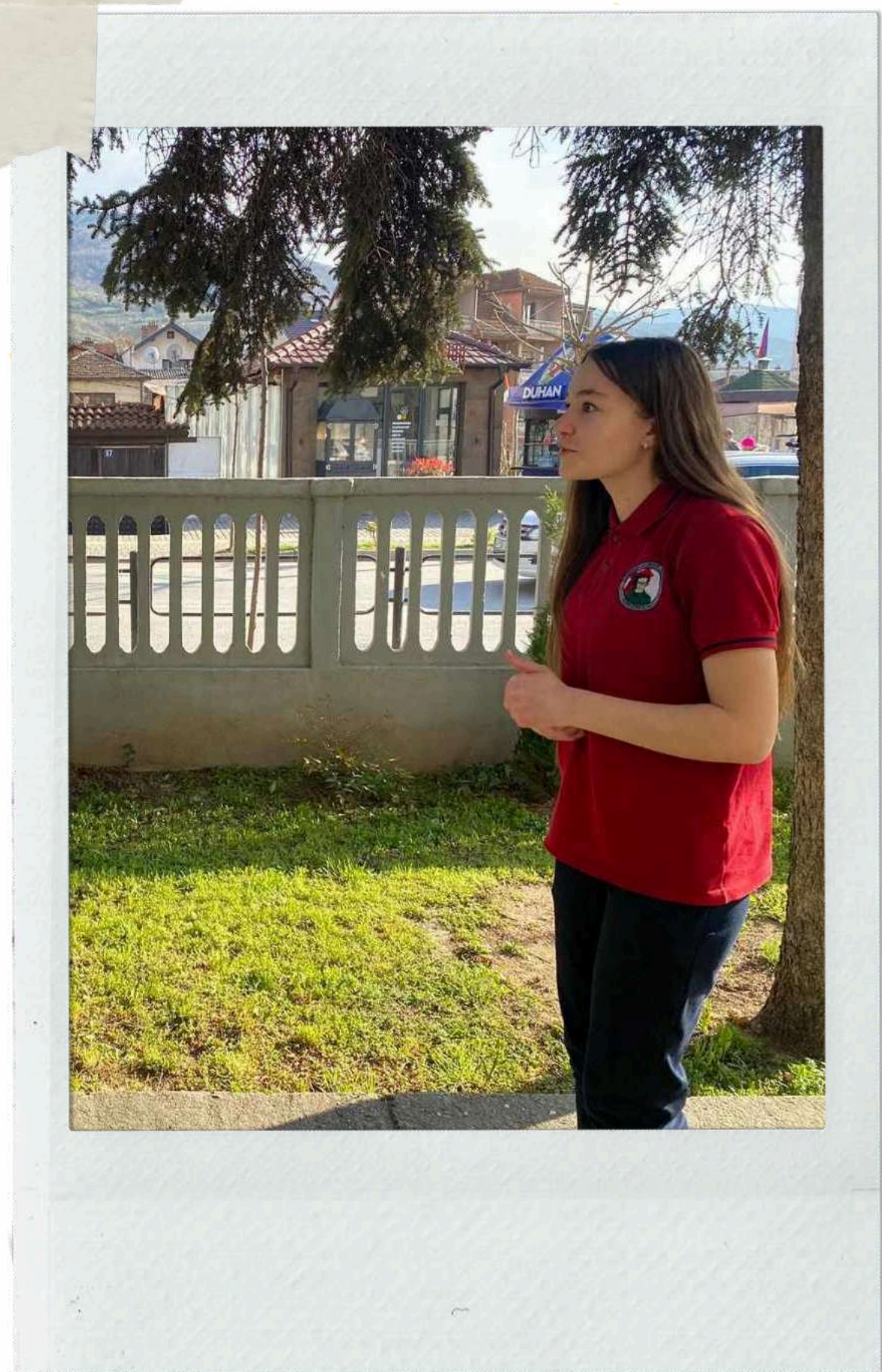

VIZITË STUDIMORE

Sot aktivi i shkencave natyrore realizoi një aktivitet jashtë kurrikular me ç'rast janë vizituar hidrocentralet e Kompanisë "Renelual Tahiri" në zonën e Dragashit.

Nxënësit janë informuar për mënyrën e prodhimit të energjisë elektrike nga burimet e ripërtitshme dhe vlerat natyrore të zonës.

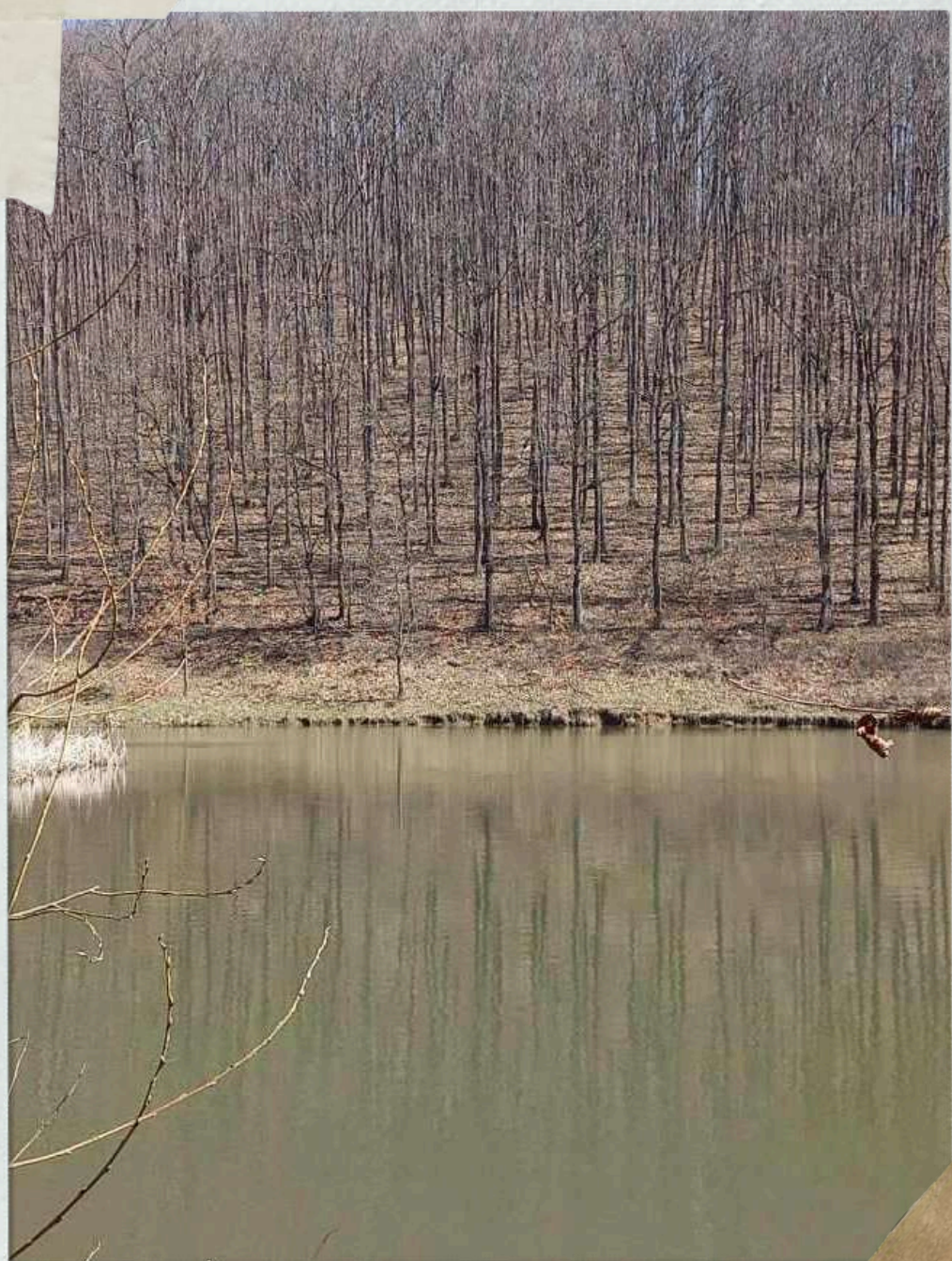

DITA BOTËTORE E UJIT 22 MARS

Në shënim të Ditës Botërore të ujit 22 marsi, nxënësit e shkollës sonë zhvilluan një aktivitet jashtë kurrikular me ç'rast kanë prezantuar projektin në form posteri me temën: Uji është jetë.

DITA NDËRKOMBËTARE E PYJEVEË

Në Ditën Ndërkombëtare të Pyjeve, projekti “Ndikimi i Rinisë në Mjedis” ([#YENI](#)) organizoi një vizitë edukativo-mjedisore për Eko Klubet e shkollave partnere të Prizrenit në Vend Gjuetinë me Rëndësi të Veçantë në Blinajë të Lipjanit. Blinaja përfshin rreth 3 mijë hektarë dhe dallohet me faunë të egër e shpezë (përfshirë kaproj, dre, derra të egër, dhelpra, shqiponja etj.), bimë të llojllojshme, e rreth 30 liqene.

MIRËMBAJTA E LULEVE NË OBJEKTIN SHKOLLOR

EKO KLUBI "REMZI ADEMAJ" REALIZON PROJEKTIN MJEDISOR

Shkolla "Remzi Ademaj" realizon projektin mjedisor. Me anë të këtij projekti Eko Klubi ka rritur hapësirën e gjelbër në oborrin dhe hapësirat e brendshme të shkollës, duke e shndërruar kështu atë në një ambient rekreativ që do të shfrytëzohet nga të gjithë nxënësit. Me anë të këtij projekti në këtë shkollë janë mbjellur drunjë dhe bimë shumë vjeçare, janë vendosur ulëse eko miqësore, parkingje për biçikleta dhe hapësira e brendshme e saj është zbukuruar me lule shumëvjeçare dhe myshqe natyrale.

Projekti realizohet në kuadër të projektit "Ndikimi i Rinisë në Mjedis" - YENI të Caritas-it Zviceran dhe implementohet me mbështetje të OJQ "EC Ma Ndryshe". Projekti përkrahet financiarisht nga Caritas-i Zviceran, Ministria e Zhvillimit Rajonal, Agjencia Zvicerane për Zhvillim dhe Bashkepunim, si dhe Komuna e Prizrenit.

GARA MJEDISORE "PROMOVIMI I VLERAVE NATYRORE PËRMES TË RINJËVE TË PRIZRENIT"

Në kudër të garës kreative "Promovimi i vlerave natyrore përmes të rinjëve të Prizrenit", Gjimnazi "Remzi Ademaj" zuri vendin e dytë.

EKO KLUBI "REMZI ADEMAJ"

RR. REMZI ADEMAJ, PRIZREN, KOSOVË

Autor dhe botues: EC Ma Ndryshe
Rr. Fehmi Lladrovci Nr.94, Prizren & Rr. Xhemajl Mustafa 9/1 LL-4 Nr.7,
Prishtinë
www.ecmandryshe.org
info@ecmandryshe.org
029 222 771 & 038 224 967

Ky buletin u realizua në kuadër të projektit “Ndikimi i Rinisë në Mjedis” - YENI, i cili bashkëfinancohet nga Agjencia Zvicerane për Bashkëpunim dhe Zhvillim, Caritas-i Zviceran, Ministria e Zhvillimit Rajonal dhe implementohet nga OJQ EC Ma Ndryshe përmes projektit “ECO Schools”.

EC

MA NDRYSHE

EKO SHKOËLLA

- REDUKTO - RIPËRDOR - RIKIKLO -

EKO KLUBI

"LUCIANO MOTRONI"

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
Ministria e Zhvillimit Rajonal
Ministarstvo za Regionalni Razvoj
Ministry of Regional Development

CARITAS

Schweiz
Suisse
Svizzera
Svizra

YENI

YOUTH
ENVIRONMENTAL
IMPACT

Të dashur lexues,

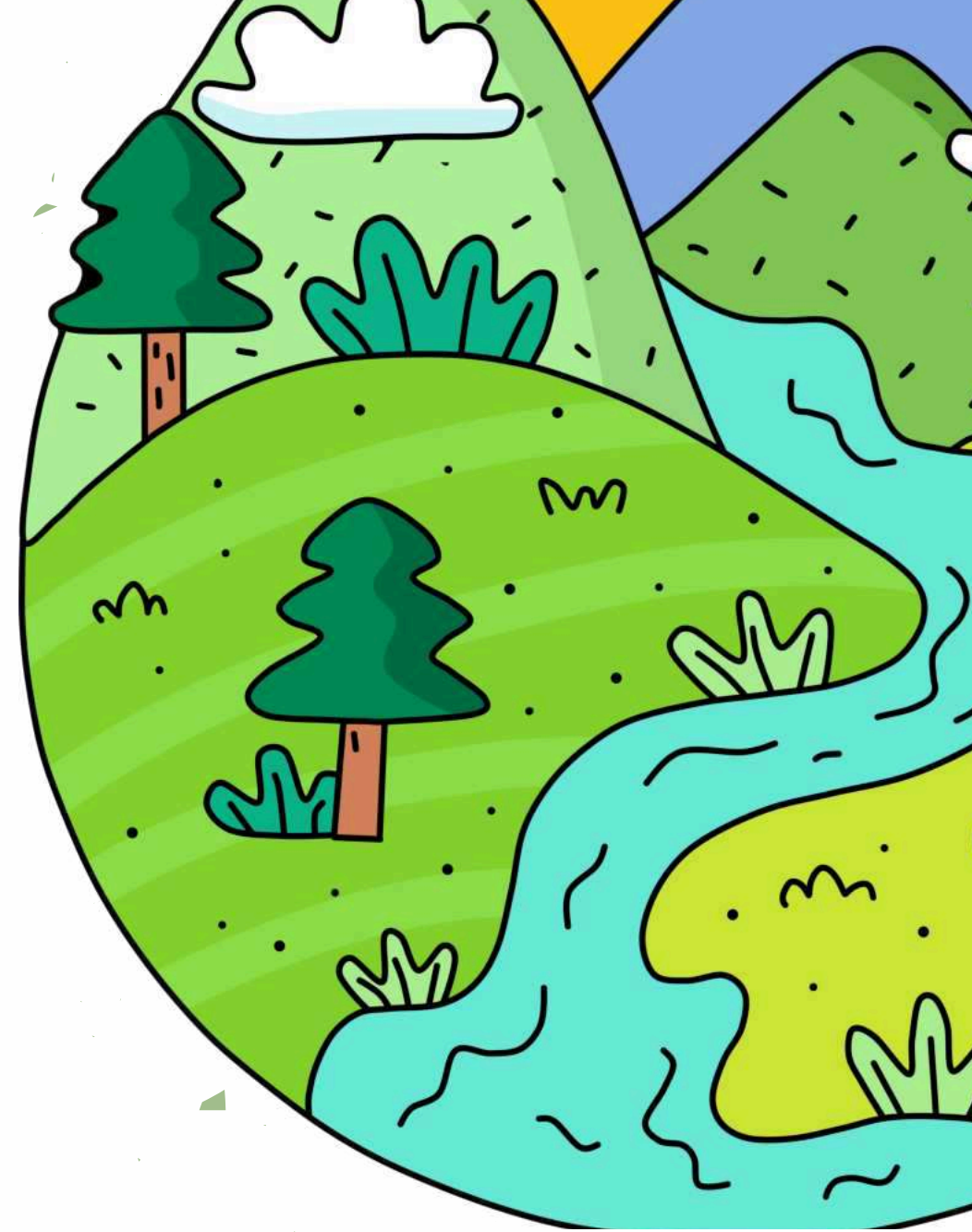
Kjo është seria e tretë e buletineve mjedisore të eko-klubeve të shkollave të mesme nga Rajoni i Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës). Ky është buletini i parë informativ, i cili do të përmbajë mesazhe, intervista, ese, punime fotografi dhe shkrime të ndryshme mbi mjedisin dhe ndryshimet klimatike dhe njoftime mbi punën që po zhvillohet në këto tema nga eko-klubi i Shkollës së Mesme të Lartë "Luciano Motroni" dhe OJQ EC Ma Ndryshe në kuadër të projektit "ECO School".

Ky projekt do t'i njohë me konceptin "Eko Shkolla" 12 shkollat e rajonit të Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës), përmes pilotimit të formave dhe metodologjisë për mbrojtjen e mjedisit me pjesëmarrje të gjerë të nxënësve dhe mësimeve.

Në kuadër të projektit ofrohet një model dhe metodologji që përdoret gjerësisht në vendet e zhvilluara, e cila po zgjerohet me shpejtësi edhe në vendet në zhvillim. Përvojat botërore tregojnë se shkolla ekologjike është një fenomen në rritje, e cila nxit të rinjtë të angazhohen në mjedisin e tyre duke u dhënë atyre mundësinë për ta mbrojtur atë në mënyre aktive.

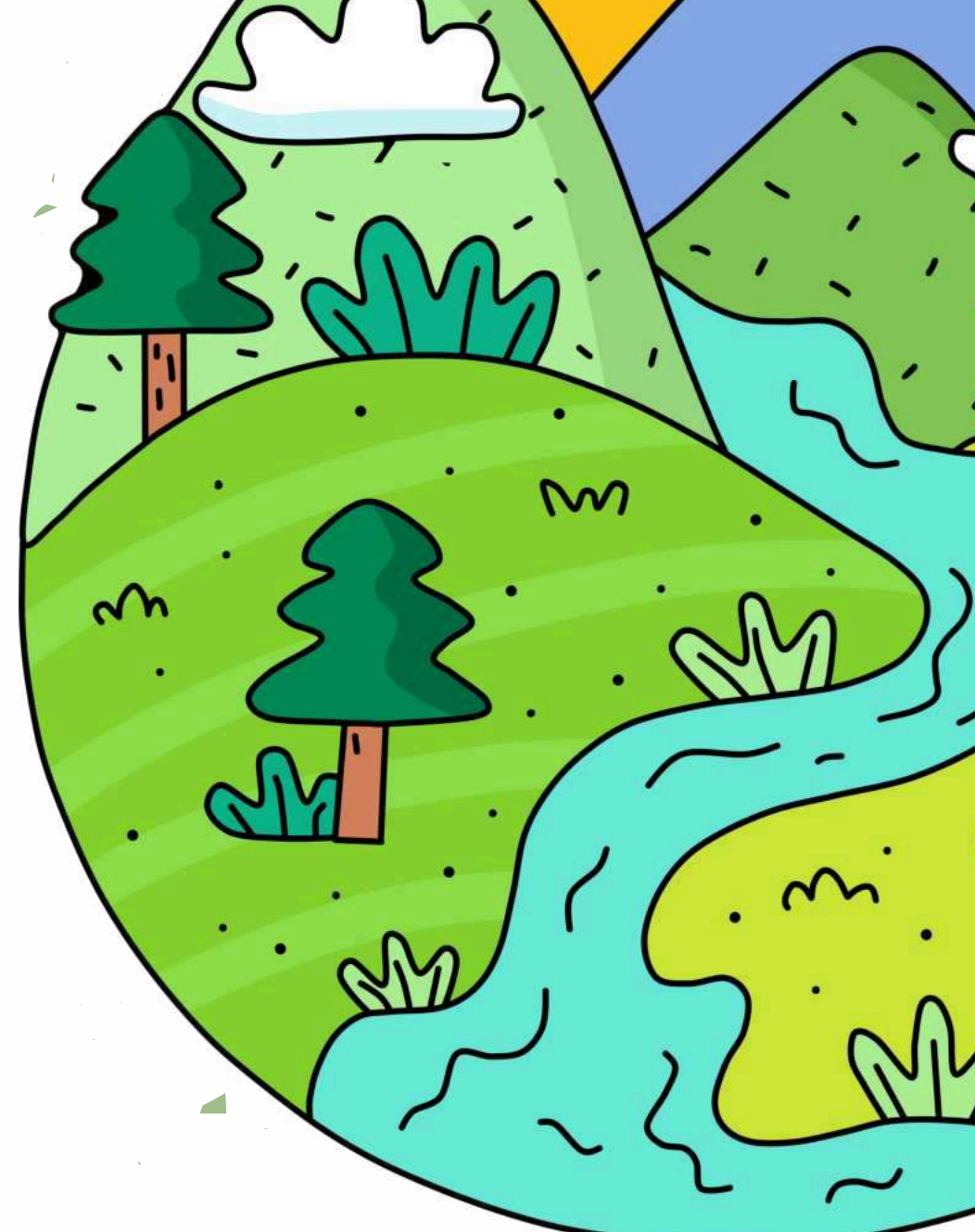
Projekti po ashtu do të kontribuojë në Strategjinë e Mjedisit dhe Planin e Veprimit në Mjedis të Kosovës, duke rekomanduar zhvillimin e programeve për edukimin mjedisor në të gjitha nivelet (shkolla dhe universitete).

MJEDISI MUND TË JETOJË PA NE, POR NE JO PA TË...

Ambienti është ai në të cilin njeriu zhvillon veprimtarinë e tij jetësore dhe pa të, ai nuk do të mund të ekzistonte. Duke u fokusuar tek mënyra se si të fitojë më shumë para, njeriu po e anashkalon kujdesin ndaj ekuilibrave natyrorë. Me ndotjen e tokës, ujit dhe ajrit, dëmtohen e gradualisht shkatërrohen ekosistemet dhe habitatet natyrore të kafshëve dhe bimëve. Dëmtimi i florës dhe faunës, njëkohësisht sjell përkeqësimin e gjëndjes së mjedisit dhe cilësisë së jetës. Duke parë rëndësinë e mjedisit, lind nevoja e madhe për mbrojtjen e tij. Në Shqipëri rastet e ndotjes së mjedisit janë të pafundme. Njeriu e shfrytëzon tokën në favor të interesave të tij, ku gjatë përdorimit ka dhe disa kosto mjedisore, të cilat duhen minimizuar në maksimum.

MJEDISI MUND TË JETOJË PA NE, POR NE JO PA TË...

Ndotja e tokës paraqet ndotjen e sipërfaqes natyrore të Tokës nga aktivitetet industriale, komerciale, shtëpiake dhe bujqësore. Mënyra më e mirë për të parandaluar ndotjen e tokës është përmes menaxhimit të mbeturinave në mënyrë të organizuar, shfrytëzimit të tokës në mënyrë të organizuar dhe praktikave adekuate bujqësore. Në vendin tonë rastet e ndotjes së tokës janë të shumta. Jo të gjithë njerezit e institucionet veprojnë njelloj ndaj mjedisit. Disa zhvillojnë veprimtari mbrojtëse ndërsa të tjerë e shfrytëzojnë në mënyrat më barbare të atyre. Ruajtja dhe kujdesi për mjedisin nuk është vetëm një detyrim shoqëror, por mbi të gjitha është dhe një përgjegjësi individuale.

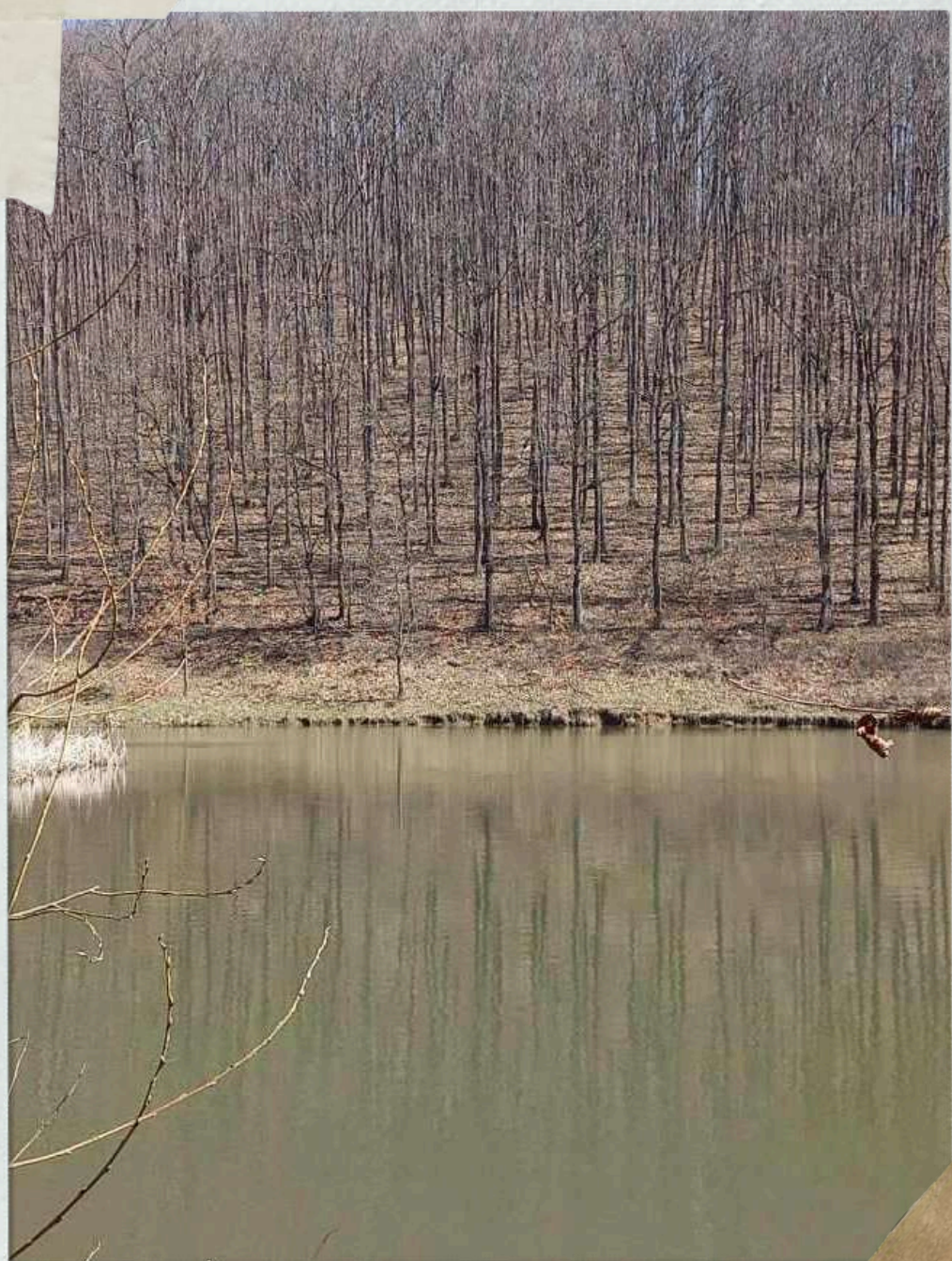
Mjedişi është i të gjithëve dhe të gjithë duhet ta mbrojnë e atë. Shoqëria si në vendin tonë ashtu edhe në mbarë botën po përballë me problem të mëdha që lidhen me mjedisin si: ndotja, prishja e ekuilibrit të ekosistemeve, shfrytëzimi pa kriter i burimeve natyrore etj.

CIKLI I UJIT!

Është procesi i vazhdueshëm i qarkullimit të ujërave në natyrë, mbi dhe nën sipërfaqen e Tokës. Sasia totale e ujit në sipërfaqen e Tokës qëndron e njëjtë me kalimin e kohës, megjithatë raporti i sasisë së ujit në tre gjendjet kryesore: i ngurtë (akullnajat), i lëngshëm (lumenjtë dhe oqeanet) ose i gaztë (avujt atmosferikë) ndryshon në bazë të stinëve dhe kushteve klimaterike. Cikli i ujit, si proces fizik, përfshin transmetimin e energjisë, gjë që rezulton në ndryshime në temperaturën e mjedisit përreth, dhe si rezultat, ndikime dhe në klimë. Për shembull, gjatë avullimit, uji përthith energji nga mjedisi rrethues, duke ulur kështu temperaturën atmosferike. Gjatë kondesimit, avujt çlirojnë energji që përthithet nga mjedisi rrethues, proces i cili ndikon në rritjen e temperaturës.

Mjedisi është i të gjithëve dhe të gjithë duhet ta mbrojnë atë. Shoqëria si në vendin tonë ashtu edhe në mbarë botën po përballët me probleme të mëdha që lidhen me mjedisin si: ndotja, prishja e ekuilibrave të ekosistemeve, shfrytëzimi pa kriter i burimeve natyrore etj.

DITA NDËRKOMBËTARE E PYJEVEË

Në Ditën Ndërkombëtare të Pyjeve, projekti “Ndikimi i Rinisë në Mjedis” ([#YENI](#)) organizoi një vizitë edukativo-mjedisore për Eko Klubet e shkollave partnere të Prizrenit në Vend Gjuetinë me Rëndësi të Veçantë në Blinajë të Lipjanit. Blinaja përfshin rreth 3 mijë hektarë dhe dallohet me faunë të egër e shpezë (përfshirë kaproj, dre, derra të egër, dhelpra, shqiponja etj.), bimë të llojllojshme, e rreth 30 liqene.

TAKIM I EKO-KLUBIT ME OJQ EC MA NDRYSHE

PUNËTORIA E EKO KLUBIT PËR PLANET MJEDISORE

GO GREEN, SAVE THE PLANET!

Finesa e njeriut kurrë nuk do të dëshmojë një shpikje më të bukur, më të thjeshtë, ose më të drejtpërdrejt se sa e bën natyra, sepse në shpikjet e saj asgjë nuk mungon dhe asgjë nuk është e tepërt. Me respekt:

Mehdi Krasniqi, drejtor!

EKO KLUBI "LUCIANO MOTRONI" **RR. MEHMET PASHË DEVALLA –** **PRIZREN, KOSOVË**

Autor dhe botues: EC Ma Ndryshe
Rr. Fehmi Lladrovci Nr.94, Prizren & Rr. Xhemajl Mustafa 9/1 LL-4 Nr.7,
Prishtinë
www.ecmandryshe.org
info@ecmandryshe.org
029 222 771 & 038 224 967

Ky buletin u realizua në kuadër të projektit “Ndikimi i Rinisë në Mjedis” - YENI, i cili bashkëfinancohet nga Agjencia Zvicerane për Bashkëpunim dhe Zhvillim, Caritas-i Zviceran, Ministria e Zhvillimit Rajonal dhe implementohet nga OJQ EC Ma Ndryshe përmes projektit “ECO Schools”.

EKO SHKOLLA

- REDUKTO - RIPËRDOR - RIKIKLO -

EKO KLUBI
"YMER PRIZRENI"

Të dashur lexues,

Kjo është seria e tretë e buletineve mjedisore të eko-klubeve të shkollave të mesme nga Rajoni i Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës). Ky është buletini i parë informativ, i cili do të përmbajë mesazhe, intervista, ese, punime fotografi dhe shkrime të ndryshme mbi mjedisin dhe ndryshimet klimatike dhe njoftime mbi punën që po zhvillohet në këto tema nga eko-klubi i IAAP "Ymer Prizreni" dhe OJQ EC Ma Ndryshe në kuadër të projektit "ECO School".

Ky projekt do t'i njohë me konceptin "Eko Shkolla" 12 shkollat e rajonit të Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës), përmes pilotimit të formave dhe metodologjisë për mbrojtjen e mjedisit me pjesëmarrje të gjerë të nxënësve dhe mësimeve.

Në kuadër të projektit ofrohet një model dhe metodologji që përdoret gjerësisht në vendet e zhvilluara, e cila po zgjerohet me shpejtësi edhe në vendet në zhvillim. Përvojat botërore tregojnë se shkolla ekologjike është një fenomen në rritje, e cila nxit të rinjtë të angazhohen në mjedisin e tyre duke u dhënë atyre mundësinë për ta mbrojtur atë në mënyre aktive.

Projekti po ashtu do të kontribuojë në Strategjinë e Mjedisit dhe Planin e Veprimit në Mjedis të Kosovës, duke rekomanduar zhvillimin e programeve për edukimin mjedisor në të gjitha nivelet (shkolla dhe universitete).

BIODIVERSITETI I KOSOVËS

“Ndryshueshmëria midis organizmave të gjallë që jetojnë në ekosistemet tokësore, detare dhe ekosisteme të tjera ujore dhe komplekset ekologjike në të cilat ato bëjnë pjesë; kjo përfshinë diversitetin brenda llojit, midis llojeve dhe ekosistemeve”

E thënë me fjalë të tjera, termi diversitet biologjik shpreh numrin dhe gjithë larminë e organizmave të gjallë në planet. Brenda këtij termi përfshihet diversiteti i gjeneve, llojeve dhe ekosistemeve që janë produkt i një procesi evolutiv prej më se 3 miliard vjet. Njerëzimi dhe mbijetesja e tij varet nga ky diversitet biologjik. Në këtë kuptim termi diversitet biologjik është sinonim i termit “Jeta në planet”.

Ndonëse Kosova është një vend i vogël, shquhet për një biodiversitet të pasur. Pozita gjeografike, faktorët gjeologjik, pedologjik, hidrologjik, relievi dhe klima, janë disa prej faktorëve që kanë mundësuar që Kosova të ketë një diversitet të pasur biologjik dhe peizazhor me një llojllojshmëri të mirë floristike, vegjetative dhe faunistike, ku vlen të theksohet prania e llojeve relikte, endemike si dhe të llojeve me rëndësi të veçantë. Zonat më të pasura me florë dhe faunë janë “Malet e Sharrit” dhe “Bjeshkët e Nemuna”. Kosova akoma nuk ka një inventar të plotë të biodiversitetit.

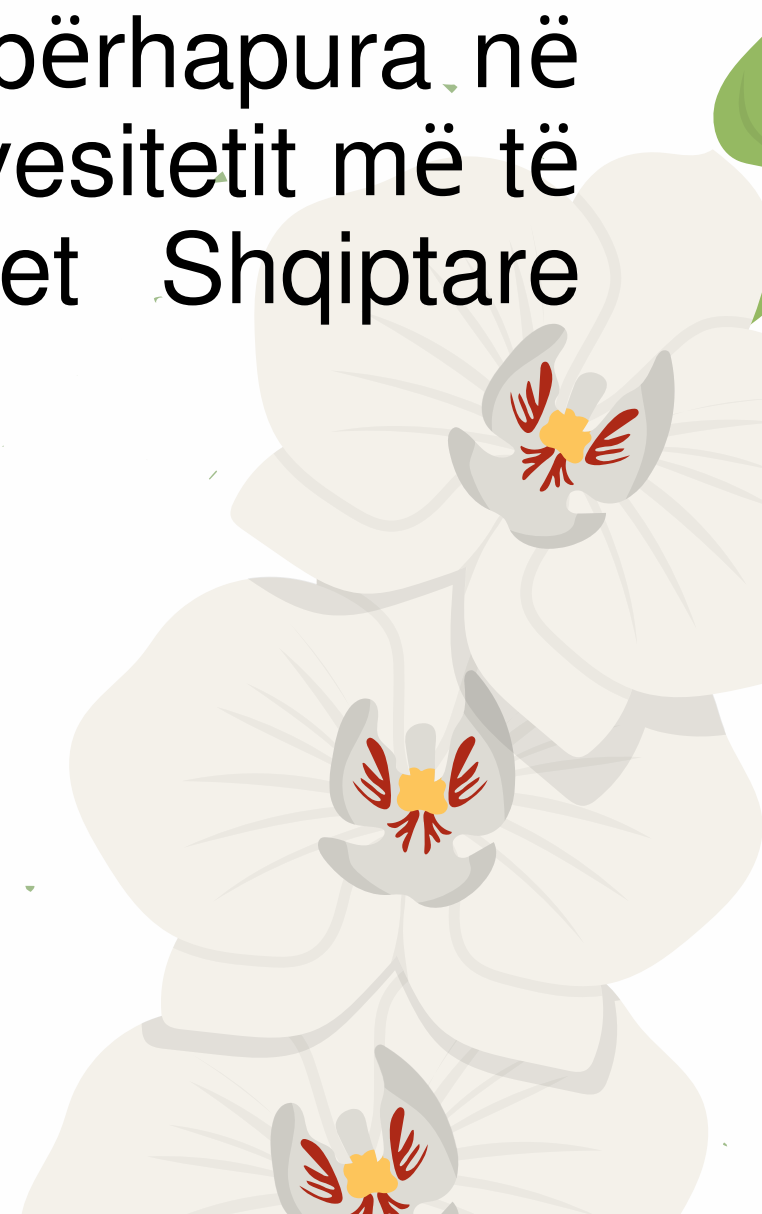
FLORA DHE VEGJETACIONI

Bazuar në hulumtimet e deritanishme në Kosovë janë inventarizuar rreth 1800 lloje të florës vaskulare, mirëpo supozohet që ky numër është më i madh dhe arrin deri në rreth 2.500 lloje.

Pra edhe më tutje nuk kemi një inventar të plotë të florës dhe vegjetacionit. Vegjetacioni i Kosovës është i përfaqësuar më 139 asociacione bimore të grupuara në 63 aleanca, 35 rende dhe 20 klasë. Qendrat e biodiversitetit floristik në Kosovë konsiderohen “Malet e Sharrit” dhe “Bjeshkët e Nemuna”.

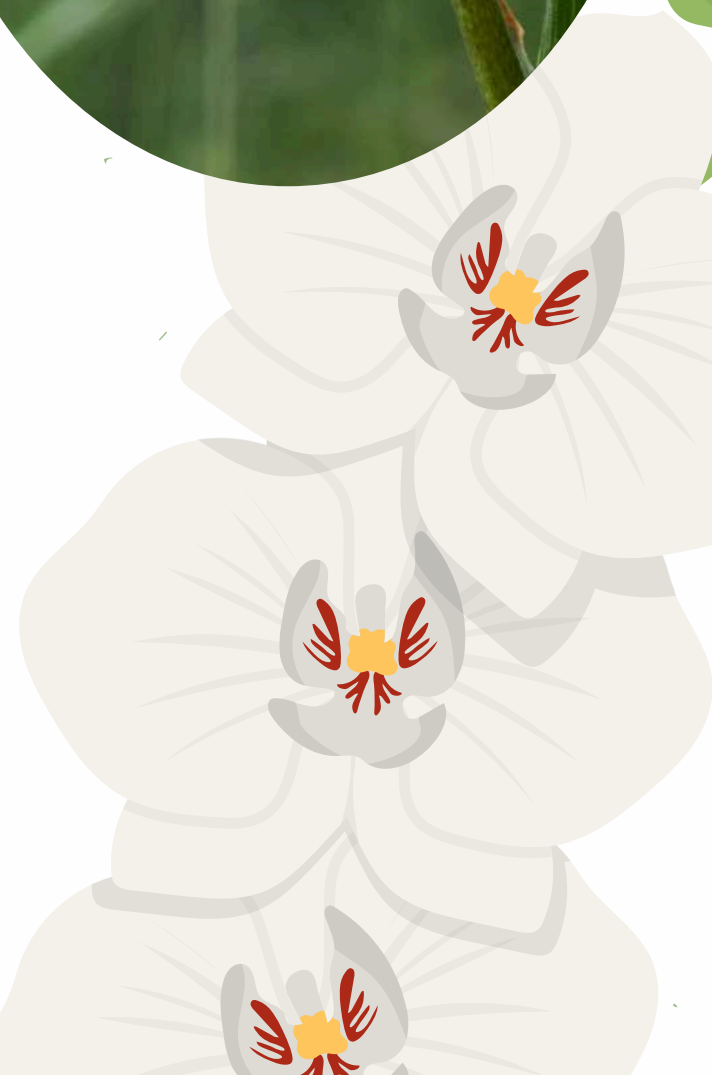
Në kuadër të llojeve të hulumtuara rreth 200 prej tyre janë endemike, endemorelikte dhe subendemike. Sidomos është i rëndësishëm grupi i endemikëve lokal, numri i të cilëve është ende i pa definuar plotësisht (dihet për katërmbëdhjetë lloje të florës vaskulare), disa prej të cilave kanë përhapje mjaft të kufizuar. Këto lloje të endemike si dhe lloje të tjera bimore, ndër të cilat ka edhe bimë me veti mjekuese, janë të përhapura në disa pjesë të maleve të Kosovë. Vende me fito-diversitetit më të pasur konsiderohen Malet e Sharrit dhe Alpet Shqiptare (Bjeshkët e Nemuna).

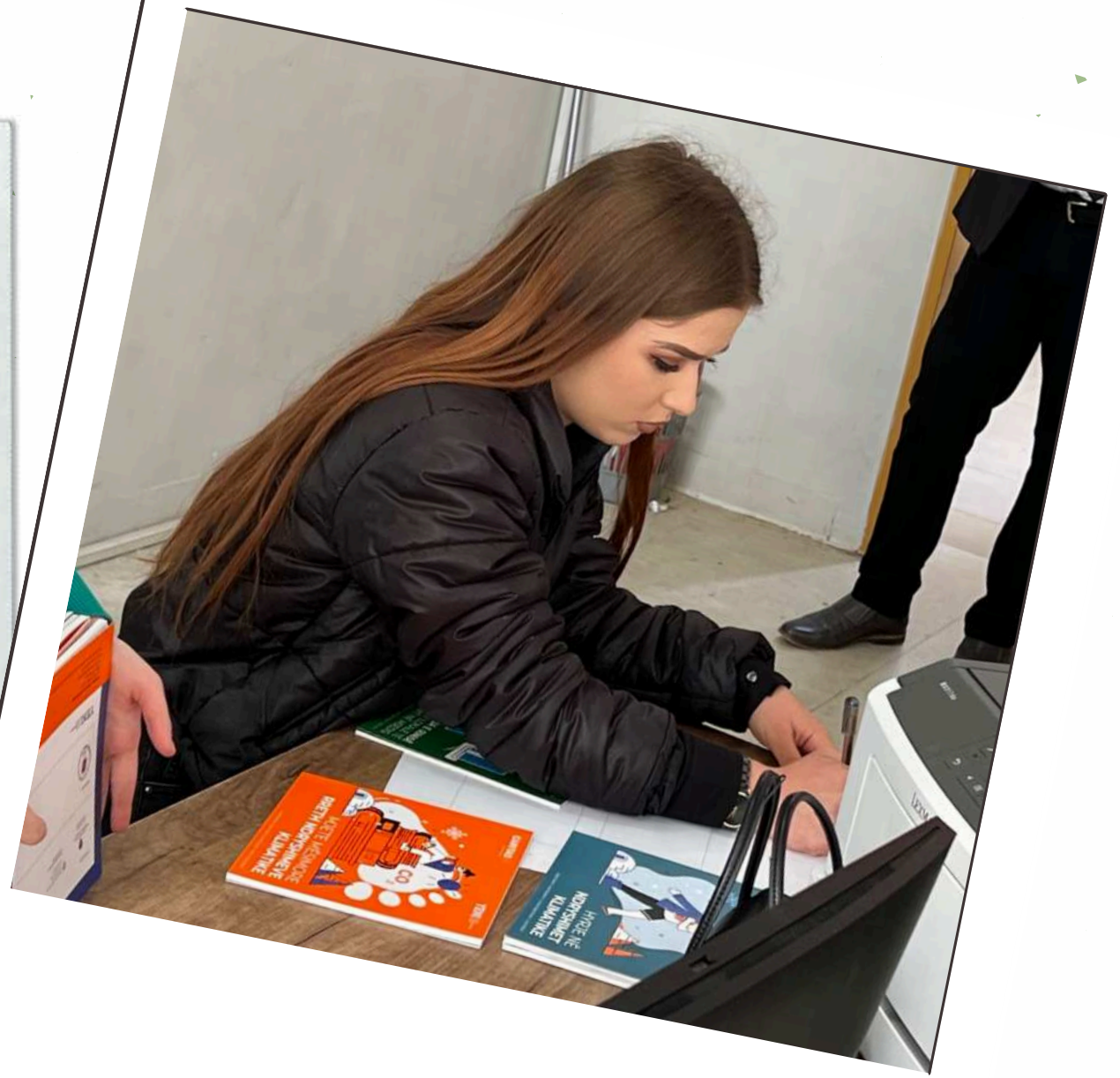

A E DINI SE ?

KËTO JANË DISA LLOJE BIMORE QË KONSIDEROHEN TË RRALLA DHE TË RREZIKUARA NË KOSOVË

- **Bershej i rëndomtë** / *Taxus baccata* L.
- **Bujgeri** / *Quercus trojana* Webb.
- **Vidhi i rëndomtë** / *Ulmus campestris* L.
- **Panja malore** / *Acer heldreichii* Orph.
- **Boshtra** / *Forsythia europea* Deg. Et Bald.
- **Vulfonia** / *Wulfenia carinthiaca* Jack.
- **Tulipani i Sharrit** / *Tulipa scardica* Bornm.
- **Troliusi** / *Trollius europeus* L.
- **Zambaku** / *Lilium albanicum* Gris.
- **Karafili i Sharrit** / *Dianthus scardicus* Wetst.
- **Kurorezë** / *Fritillaria graeca* Boiss. Et Sprun.
- **Bathra** / *Narcissus poeticus* L.
- **Lepjeta** / *Rumex balcanicus* Roth.
- **Asheja** / *Ilex aquilifolium* L.
- **Xerxelja** / *Daphne blagayana* Freyer.
- **Ramonda** / *Ramonda serbica* Panč.
- **Bozhuri dekorativ** / *Paeonia decera* Anders.
- **Bozhurea koraline** / *Paeonia corallina* Retz.
- **Valdestenia** / *Waldesteinia geoides* Willd.
- **Poligala** / *Polugala dorfleri* Hayek.
- **Moltkea** / *Moltkea doerfleri* Wettst.
- **Dioskora** / *Dioscorea balcanica* Koshan.
- **Rhododendroni** / *Rhododendron ferrugineum* L.
- **Sanëza e verdhë** / *Gentiana lutea* L.

AKTIVITETET E EKË-KLUBIT:

TAKIMI DHE PUNTORIA I EKË-KLUBIT ME OJQ
EC MA NDRYSHE

DITA E TOKËS 22 PRILL

"22 prilli Dita e tokës" ,në IAAP "Ymer Prizreni" Prizren u mbjatën aktivitete lidhur me ruajtjen e mjedisit në nivelin global pra roli dhe ndikimi i komunitetit individ në planetin tokë.

AKTIVITET MJEDISOR

Vargëzojnë aktivitetet e njëpasnjëshme në mjediset e shkollës sonë. Nxënësit e drejtimit të "Agrobiznesit", nën udhëheqjen e mësimitdhënësve, Sefer Pulaj e Hajrije Kastrati, sot me lule e fidanë, freskuan çdo hapësirë të shkollës, duke bërë mbëltime të reja. Kështu, me këto aktivitete, shkolla po merr pamje magjike, që për nxënësit, është edhe një motiv për vullnet në mësim dhe arritje të një suksesi sa më të mirë.

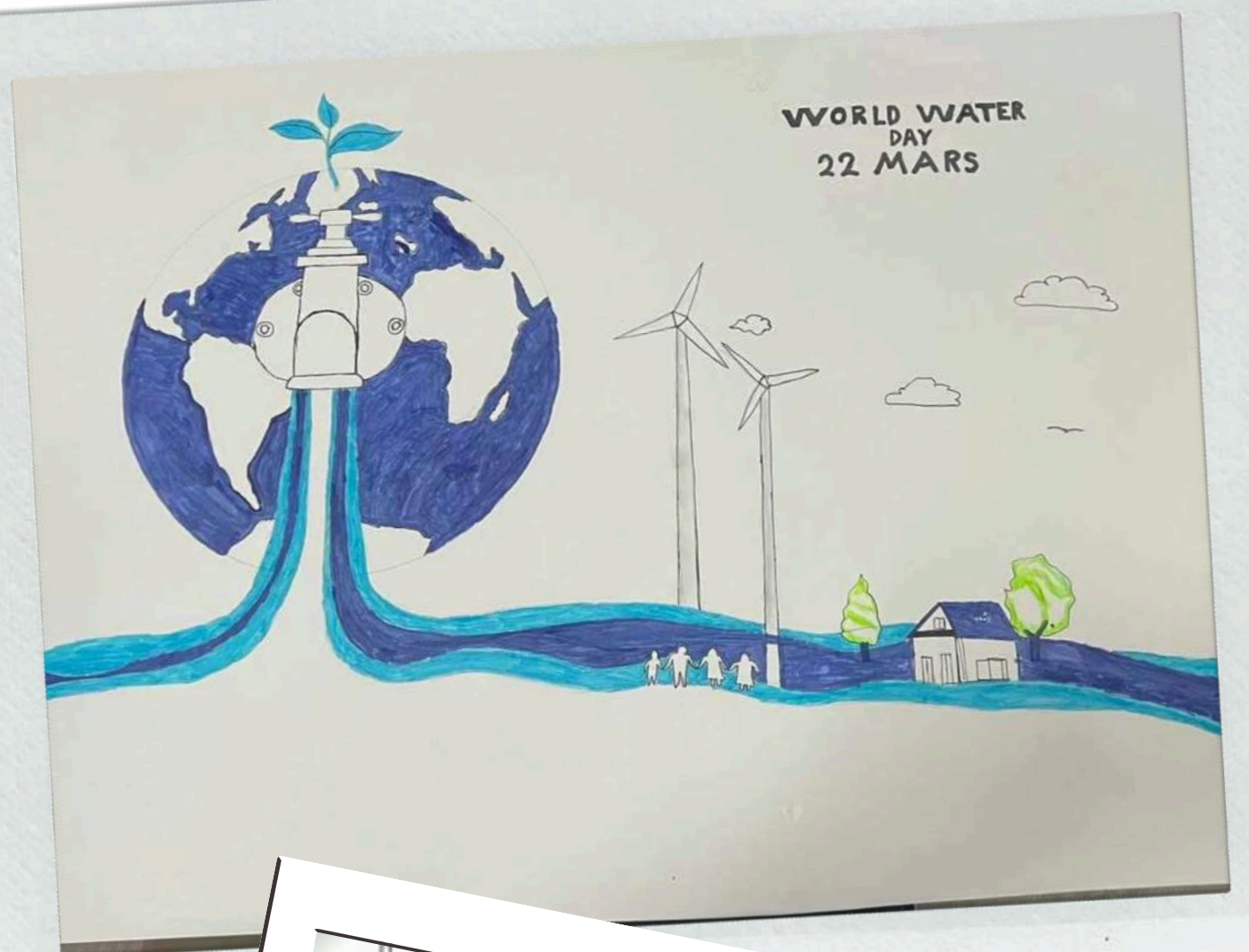

AKTIVITET MJEDISOR

DITA E UJIT

Në Ditën Botërore të ujit 22 marsi, nxënësit e shkollës zhvilluan aktivitet jashtë kurrikular me mësimdhënësin Ilir Gashi, me ç'rast kanë prezantuar projektin në form posterit me temën: "Pa të s'ka jetë"!

DITA NDËRKOMBËTARE E PYJEVE

Në Ditën Ndërkombëtare të Pyjeve, projekti “Ndikimi i Rinisë në Mjedis” (YENI) organizoi një vizitë edukativo-mjedisore për Eko Klubet e shkollave partnere të Prizrenit në Vend Gjuetinë me Rëndësi të Veçantë në Blinajë të Lipjanit. Blinaja përfshin rreth 3 mijë hektarë dhe dallohet me faunë të egër e shpezë (përfshirë kaproj, dre, derra të egër, dhelpra, shqiponja etj.), bimë të llojllojshme, e rreth 30 liqene.

EKO KLUBI "YMER PRIZRENI"

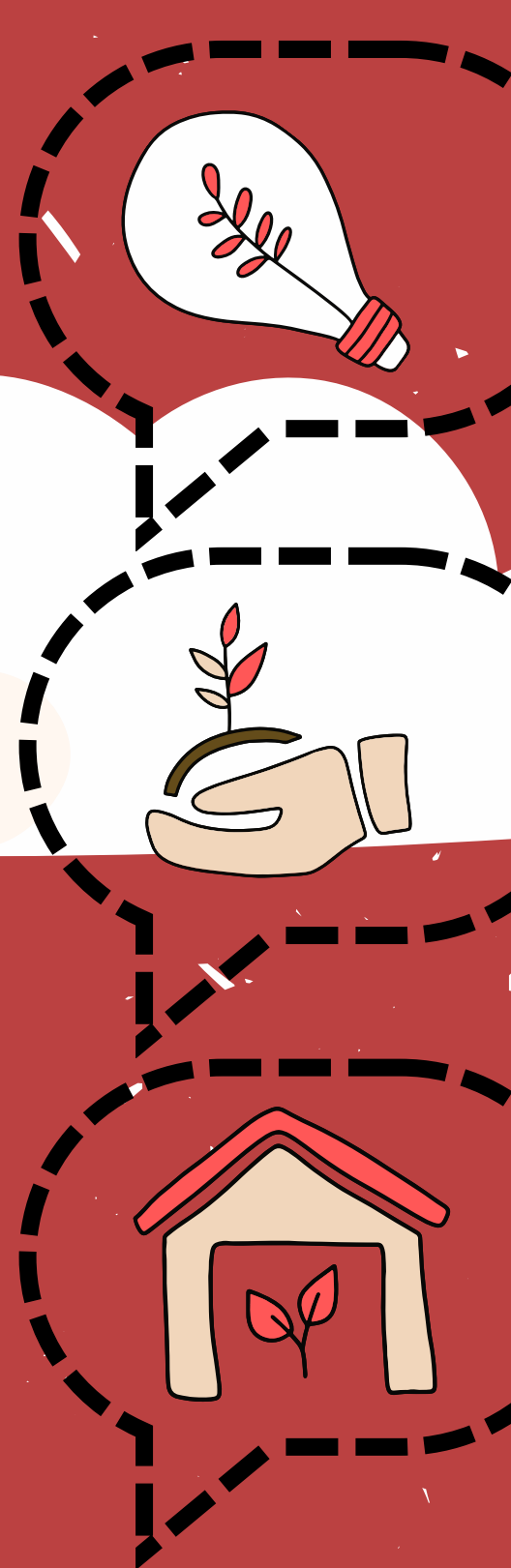
RR. IMEHMET PASHË DEVALLA, PRIZREN, KOSOVË

Autor dhe botues: EC Ma Ndryshe
Rr. Fehmi Lladrovci Nr.94, Prizren & Rr. Xhemajl Mustafa 9/1 LL-4 Nr.7,
Prishtinë
www.ecmandryshe.org
info@ecmandryshe.org
029 222 771 & 038 224 967

Ky buletin u realizua në kuadër të projektit "Ndikimi i Rinisë në Mjedis" - YENI, i cili bashkëfinancohet nga Agjencia Zvicerane për Bashkëpunim dhe Zhvillim, Caritas-i Zviceran, Ministria e Zhvillimit Rajonal dhe implementohet nga OJQ EC Ma Ndryshe përmes projektit "ECO Schools".

EKO OKULLU

- TÜKETİMİ AZALT - YENİDEN KULLAN - GERİ DÖNÜŞTÜR -

EKO KULÜBÜ "ATATÜRK"

3

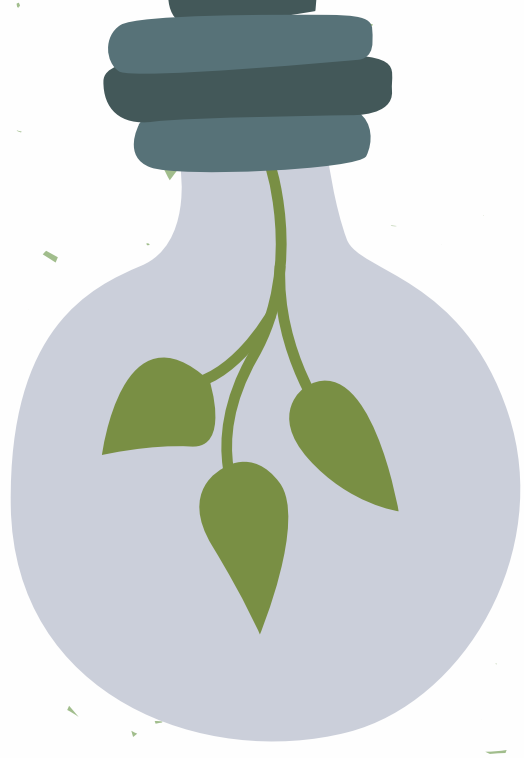

Sevgili okuyucular,

EC, Kosova'nın Güney Bölgesi'ndeki ortaokulların eko-kulüplerinin çevresel bültenlerini yayınlamaya devam ediyor. Bu, çevre ve iklim değişikliği konusunda mesajlar, röportajlar, denemeler, fotoğraflar ve farklı konularda makaleler içerecek olan üçüncü bilgilendirici bülten olacak. Bu içerikler, Atatürk Lisesi'nin eko-klübü ve EC Ma Ndryshe Sivil Toplum Örgütü'nün "ECO Okulu" projesi kapsamında yürüttüğü çalışmalar hakkında bilgi verecek.

Bu proje, “Eko Okul” kavramını Güney Bölgesi'ndeki 12 okula (Prizren, Mamuşa, Rahovec ve Malişeva belediyeleri) tanıttak ve öğrencilerin ve öğretmenlerin geniş katılımıyla çevreyi korumak için deneme şekilleri ve metodolojisi yürütecek. Proje kapsamında, gelişmiş ülkelerde yaygın olarak kullanılan bir model ve yöntem sunulmaktadır, ve bu yöntem hızla gelişmekte olan ülkelerde de yaygınlaşmaktadır.

Dünya deneyimleri, ekolojik okulların gençleri çevreleriyle aktif bir şekilde ilgilenmeye teşvik eden, artan bir fenomen olduğunu göstermektedir. Proje aynı zamanda, Kosova'nın Çevre Stratejisi ve Çevre Eylem Planı'na da katkıda bulunacak ve tüm düzeylerde (okullar ve üniversiteler) çevre eğitimi programlarının geliştirilmesini tavsiye edecektir.

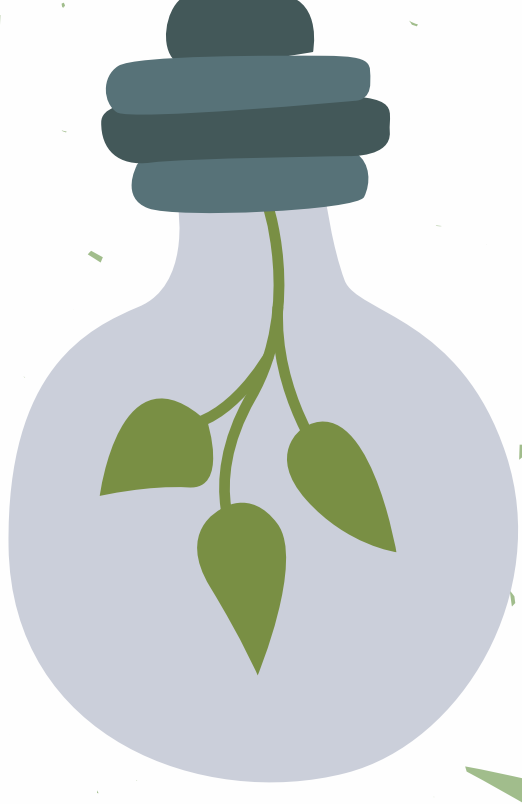

ÇEVRE KORUMA NE DEMEKTİR?

Çevre koruma çalışmaları, doğal hayatın kalitesinin korunması, sürdürülebilirlik ve insanların sağlıklı bir ortamda yaşamasının garanti edilmesi amacıyla yapılan çalışmalar bütünüdür.

Hava, su, beslenme, ısı gibi yaşamı sürdürmek için gerekli doğal kaynaklar binlerce yıldır insanlar tarafından kullanılmaktadır. Günümüzde artan nüfus, gelişmiş teknoloji ve etkinlikler doğal kaynaklar üzerindeki insan baskısını artırmıştır. İşte, doğal kaynakların ya da belli bir ekosistemin kurumsal, yasal, bilimsel ve teknolojik düzenlemelerin de yardımıyla planlı biçimde korunmasına “çevre koruma” diyoruz. Ayrıca, çevre koruma, çevrenin insan aktiviteleriyle zarar görmemesi için gerekli önlemlerin alınması, kirlilik kontrolü, atık yönetimi, enerji ve kaynakların sürdürülebilir kullanımı, doğal ekosistemlerin korunması, biyoçeşitlilik veya hayvan ve bitki türlerinin korunması gibi

ÇEVRE KORUMA TEDBİRLERİ

Doğal çevrenin kalitesinin korunması ve insanların sağlıklı bir ortamda yaşamasının garanti edilmesi amacıyla oluşturulan çevre koruma çalışmaları şunlardır:

1. Atık Yönetimi: Atıkların geri dönüşüm veya doğal yollarla bozunmasını teşvik eden programlar ve yönetmelikler yapılması.
2. Enerji ve Kaynak Kullanımı: Enerji tasarrufu ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı.
3. Ulaşım ve Trafik Kontrolü: Trafik kirliliğinin azaltılması, alternatif ulaşım yollarının teşvik edilmesi.
4. Kirlilik Kontrolü: Endüstriyel kirlilik, hava kirliliği, su kirliliği gibi çevresel kirliliklerin kontrolü ve azaltılması.
5. Bioçeşitlilik Koruma: Hayvan ve bitki türlerinin korunması, endemik veya nadir türlerin korunması.
6. Eğitim ve Bilinçlendirme: Toplumun çevre koruma konularında bilinçlenmesi, eğitim programları yapılması.
7. Doğal Ekosistem Koruma: Doğal ormanlar, deniz veya göl alanları, hayvan ve bitki türlerinin yaşam alanlarının korunması.

ÇEVREYİ KORUMANIN YOLLARI NELERDİR?

Bireylerin alacağı küçük ama etkili önlemler, dünyanın çok daha yaşanabilir bir hâle gelmesini sağlayabilir;

- Daha Az Tüketin

Yapılan son araştırmalara göre, dünyada her yıl 2.1 milyar ton çöp üretiliyor. Bu çöplerin ancak %16'sı geri dönüşüme gönderiliyor. Doğal dengeyi korumak için çöp ve katı atık sorununu azaltmak çok önemli. Tüketimimizi azaltarak bu duruma son verebiliriz.

- Yerel Ürünleri Satın Alın

Yerel satın alma yapmak, tüketicilerin kendi ülkesinde üretilen malları tercih etmesidir. Böylece ithal edilen malların yarattığı ambalajlama, fosil yakıt kullanımı ve karbon emisyonu gibi sorunlar azalır.

- Organik Gübre Kullanın

Organik gübreler, toprakta atık bırakmaz. Dahası, yeraltı sularını kirletmez. Organik gübre toprağı zenginleştirir ve böylelikle bitkiler çok daha sağlıklı mahsuller verebilir. Böylece hem insan hem de çevre sağlığı

- Daha Az Kimyasal Kullanın

Tercih edeceğimiz ürünlerin doğal içerikte olmasına dikkat etmeliyiz. Ürün üzerinde yer alan bilgilere göz atarak içerikler hakkında bilgi sahibi olabiliriz.

ÇEVREYİ KORUMANIN YOLLARI NELERDİR?

- Tek Kullanımlık Yerine Yeniden Kullanılabilir Olanı Seçin

Tek kullanımlık ürünler, adı üzerinde tek bir kullanımdan sonra çöpe atılır. Bu yüzden çöp ve katı atık sorununu büyük ölçüde artırır. Yeniden kullanılabilen tüm ürünler, doğal dengenin korunmasına katkı sağlar. Çevreyi korumak için yeniden kullanılabilir ürünleri tercih edebiliriz. Tek kullanımlık plastikleri, örneğin plastik pipetleri kullanmamak, onun yerine kağıt veya metal pipetler tercih etmek doğaya büyük bir katkıda bulunabilir.

- Daha Az Su Kullanın

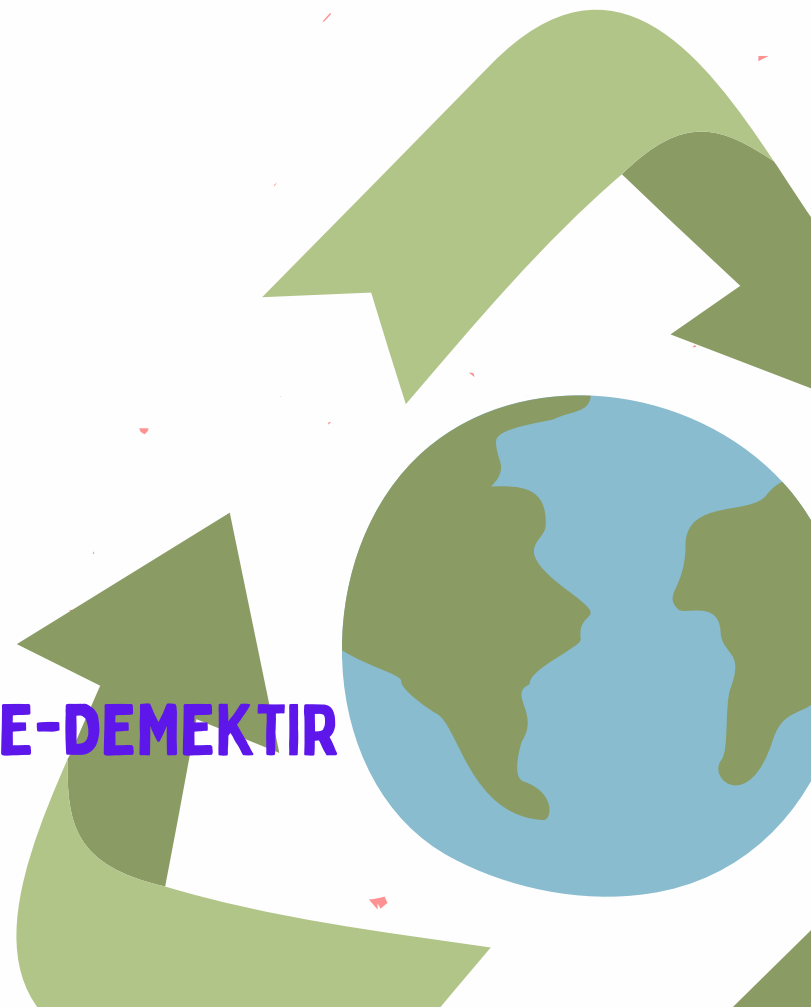
Diş fırçalarken suyu kapatmak ya da bulaşık makinesi kullanmak gibi etkili alışkanlıklar, çevrenin korunmasına yardımcı olur.

- Yürüyüş Yapın, Bisiklete Binin veya Araba Paylaşın

Yakıt tüketimini azaltan alışkanlıklar, çevrenin korunmasına önemli ölçüde yardımcı olur, egzoz dumanını azaltır.

- Elektrik Tasarrufu Yapın

Enerji tasarrufu için uygulayabileceğiniz birçok yöntem vardır. Bu yöntemler büyük kazançlar sağlarken aynı zamanda çevreyi de korur. Örneğin bina yalıtımı, soğutma- ısıtma enerjiden tasarruf etmemize yardımcı olur.

EKO-KULÜBÜN ETKİNLİKLERİ:

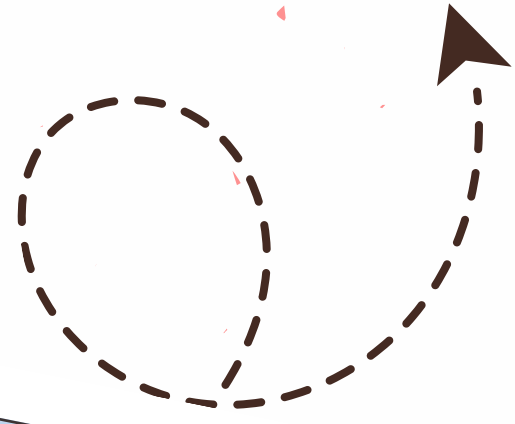
EKO-KULÜBÜN VE "EC MA NDRYSHE" BULUŞMASI

EKO-KULÜBÜN ETKİNLİKLERİ:

EKO-KULÜBÜN VE "EC MA NDRYSHE" BULUŞMASI

EKO KULÜBÜ "ATATÜRK" LİSESİ

MAMUŞA, KOSOVO

Yazar ve Yayıncı: EC Ma Ndryshe
Sk. Fehmi Lladrovci No.94, Prizren & Sk. Xhemajl Mustafa 9/1 LL-4 No.7,
Prishtinë
www.ecmandryshe.org
info@ecmandryshe.org
029 222 771 & 038 224 967

Bu bülten, "Çevrede Gençliğin Etkisi" projesi kapsamında hazırlandı -
YENİ, bu proje İsviçre İşbirliği ve Kalkınma Ajansı, İsviçre Caritas,
Bölgesel Kalkınma Bakanlığı tarafından ortak finanse edilen ve Sivil
Toplum Örgütü EC Ma Ndryshe tarafından "ECO Okulları" projesi yoluyla
uygulanan projedir.

EC

MA NDRYSHE

EKO SHKOLLA

- REDUKTO - RIPËRDOR - RIKIKLO -

EKO KLUBI

"12 MAJI"

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
Ministria e Zhvillimit Rajonal
Ministarstvo za Regionalni Razvoj
Ministry of Regional Development

CARITAS

Schweiz
Suisse
Svizzera
Svizra

YENI

YOUTH
ENVIRONMENTAL
IMPACT

Të dashur lexues,

Kjo është seria e tretë e buletineve mjedisore të eko-klubeve të shkollave të mesme nga Rajoni i Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës). Ky është buletini i parë informativ, i cili do të përmbajë mesazhe, intervista, ese, punime fotografi dhe shkrime të ndryshme mbi mjedisin dhe ndryshimet klimatike dhe njoftime mbi punën që po zhvillohet në këto tema nga eko-klubi i Shkollës së Mesme të Lartë “12 Maji” dhe OJQ EC Ma Ndryshe në kuadër të projektit “ECO School”.

Ky projekt do t’i njohë me konceptin “Eko Shkolla” 12 shkollat e rajonit të Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës), përmes pilotimit të formave dhe metodologjisë për mbrojtjen e mjedisit me pjesëmarrje të gjerë të nxënësve dhe mësimeve.

Në kuadër të projektit ofrohet një model dhe metodologji që përdoret gjerësisht në vendet e zhvilluara, e cila po zgjerohet me shpejtësi edhe në vendet në zhvillim. Përvojat botërore tregojnë se shkolla ekologjike është një fenomen në rritje, e cila nxit të rinjtë të angazhohen në mjedisin e tyre duke u dhënë atyre mundësinë për ta mbrojtur atë në mënyre aktive.

Projekti po ashtu do të kontribuojë në Strategjinë e Mjedisit dhe Planin e Veprimit në Mjedis të Kosovës, duke rekomanduar zhvillimin e programeve për edukimin mjedisor në të gjitha nivelet (shkolla dhe universitete).

MBETURINAT

Mbeturina është sasia e mbetur nga diçka (nga ndonjë gjësend) e që nuk ka ndonjë vlerë të caktuar.

Mbeturinat zakonisht krijohen gjatë përpunimit dhe transformimit të materieve dhe formave të energjisë. Në jetën e përditshme dallohen dy lloj mbeturinash ato industriale dhe të punishteve. Mbeturinat mund të shkaktojnë dëme në shëndetin dhe jetën e njerëzve nëpërmjet krijimit të nxitësve të sëmundjeve.

Era dhe pamja ndikojnë jo vetëm në tokë por edhe në ambient në përgjithësi, në ajër e ujë.

Sasia mesatare e mbeturina për kokë të njeriut brenda një viti fitohet kur të merret sasia e përgjithshme e mbeturinave e shprehur në kubik metër për numrin e përgjithshëm të banorëve. Në Gjermanin Federale në vitin 1984 është llogaritur të ketë qenë diku 1 metër kubikë për kokë banori.

MENAXHIMI I MBETURINAVE

Menaxhimi i mbeturinave si problematik ka filluar të paraqitet që në krijimin e qyteteve të para. Përderisa në kohërat e mëparshme ato janë mėnjanuar me ndihmën e lumenjve sot ato duhet të pėrpunohen në një mėnyrė të atillė që të mos e dėmtojnë ambientim. Mbeturinat e pėrpunuara duhet deponuar a zhdukur. Mbeturina e dedikuara pėr shtypje (komprimim) duhet kryesisht të jenė organike. Mbeturina të tilla vijën nga pėrdorimi i ushqimit, pemėt, mbeturinat e kafshėve, punishtet e fabrikat pėrpunuese të drurit dhe industrisė sė letrės; para sė gjithash mbeturinat industriale nuk mund të deponohen. Vetitė e tilla të mbeturinave kėrkojnë trajtime të veçanta. Pėr mbledhjen e mbeturinave të rrezikshme ndėrtohen depo të posaçme. Mbeturinat tjera industriale pėr shkak të natyrės sė veçantė që kanë digjen në furrat e mbeturinave në të cilat digjen edhe trupa të kafshėve apo mbeturinave tjera që në vete kanë substanca helmuese. Mbeturinat e lėngėta radioaktive transformohen në koncentrat dhe hiri që mbetet nga ato ruhet në depo të veçanta. Mė problematike ėshtė mėnjanimi i gazeve radioaktive. Pėr kėto mbeturina janë të parapara mbajtės të qėndrueshėm ndaj ndryshkjes, shtypjes, nxehtėsisė dhe izolues të radioaktivitetit. Kėto mbajtėse të mbeturinave deponohen në depo nėntokėsore që zakonisht ndėrtohen në gropa kripe.

MENAXHIMI I MBETURINAVE

Menaxhimi i mbeturinave në shtete të ndryshme të botës është paraparë me ligj dhe sipas nevojës dhe zhvillimit teknologjik të vendeve bëhen ndryshime edhe të ligjit. Për menaxhimin e mbeturinave përgjegjëse zakonisht janë komunat të cilat mund të angazhojnë firma të ndryshme private për këtë qëllim. Depot e mbeturinave duhet përmbushur disa parakushte dhe për përmbushjen e tyre përkujdesen zyrtarët e komunës. Për mbeturinat e posaçme (mbeturina vajguri e radioaktive) parashihen ligje të posaçme.

DISA FAKTE

INTERESANTE RRETH MJEDISIT

**DID YOU
KNOW?**

1. Që nga viti 1950, rreth 8.3 miliardë tonë plastikë janë prodhuar në mbarë botën.
2. Në disa pjesë të botës, përdorimi i plastikës është tashmë i paligjshëm.
3. 73% e mbeturinave të plazhit në mbarë botën janë plastike.
4. Një milion shishe plastike janë blerë në mbarë botën çdo minutë.
5. Në botë, çdo minutë përdoren rreth 2 milionë qese plastike.
6. 90% e plastikës që ndot oqeanet tona bartet vetëm nga 10 lumenj.
7. Plastika është duke vlarë më shumë se 1.1 milion zogj të detit dhe kafshë.
8. Një person ha mesatarisht 70,000 mikroplastikë çdo vit.
9. Koha mesatare që përdoret një qese plastike është ... 12 minuta.
10. Gjatë 50 viteve të fundit, prodhimi botëror i plastikës është dyfishuar.

EKO KLUBI "12 MAJI"

RATKOC, RAHOVEC, KOSOVË

Autor dhe botues: EC Ma Ndryshe

Rr. Fehmi Lladrovci Nr.94, Prizren & Rr. Xhemajl Mustafa 9/1 LL-4 Nr.7, Prishtinë

www.ecmandryshe.org

info@ecmandryshe.org

029 222 771 & 038 224 967

Ky buletin u realizua në kuadër të projektit “Ndikimi i Rinisë në Mjedis” - YENI, i cili bashkëfinancohet nga Agjencia Zvicerane për Bashkëpunim dhe Zhvillim, Caritas-i Zviceran, Ministria e Zhvillimit Rajonal dhe implementohet nga OJQ EC Ma Ndryshe përmes projektit “ECO Schools”.

EKO KLUBI "UKSHIN HOTI"

Të dashur lexues,

Kjo është seria e tretë e buletineve mjedisore të eko-klubeve të shkollave të mesme nga Rajoni i Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës). Ky është buletini i parë informativ, i cili do të përmbajë mesazhe, intervista, ese, punime fotografi dhe shkrime të ndryshme mbi mjedisin dhe ndryshimet klimatike dhe njoftime mbi punën që po zhvillohet në këto tema nga eko-klubi i Shkollës së Mesme të Lartë "Ukshin Hoti" dhe OJQ EC Ma Ndryshe në kuadër të projektit "ECO School".

Ky projekt do t'i njohë me konceptin "Eko Shkolla" 12 shkollat e rajonit të Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës), përmes pilotimit të formave dhe metodologjisë për mbrojtjen e mjedisit me pjesëmarrje të gjerë të nxënësve dhe mësimeve.

Në kuadër të projektit ofrohet një model dhe metodologji që përdoret gjerësisht në vendet e zhvilluara, e cila po zgjerohet me shpejtësi edhe në vendet në zhvillim. Përvojat botërore tregojnë se shkolla ekologjike është një fenomen në rritje, e cila nxit të rinjtë të angazhohen në mjedisin e tyre duke u dhënë atyre mundësinë për ta mbrojtur atë në mënyre aktive.

Projekti po ashtu do të kontribuojë në Strategjinë e Mjedisit dhe Planin e Veprimit në Mjedis të Kosovës, duke rekomanduar zhvillimin e programeve për edukimin mjedisor në të gjitha nivelet (shkolla dhe universitete).

SHPYLLËZIMI

Shpyllëzimi- Çdo orë priten pyjet me madhësinë e 300 fushave të futbollit. Deri në vitin 2030, planeti mund të ketë vetëm 10% të pyjeve të tij; nëse shpyllëzimi nuk ndalet, të gjithë mund të zhduken në më pak se 100 vjet. Tre vendet që përjetojnë nivelet më të larta të shpyllëzimit janë Brazili, Republika Demokratike e Kongos dhe Indonezia. Amazona, pylli më i madh i shiut në botë – që përfshin 6.9 milionë kilometra katrorë (2.72 milionë milje katrorë) dhe që mbulon rreth 40% të kontinentit të Amerikës së Jugut – është gjithashtu një nga ekosistemet më të ndryshme biologjike dhe është shtëpia e rreth tre milionë llojeve të bimëve dhe kafshëve. Pavarësisht përpjekjeve për të mbrojtur tokën pyjore, shpyllëzimi ligjor është ende i shfrenuar dhe rreth një e treta e shpyllëzimit tropikal global ndodh në pyjet e Amazonës së Brazilit, që arrijnë në 1.5 milionë hektarë çdo vit. Bujqësia është shkaku kryesor i shpyllëzimit, një tjetër nga problemet më të mëdha mjedisore që shfaqet në këtë listë. Toka pastrohet për të rritur bagëtinë ose për të mbjellë kultura të tjera që shiten, si kallam sheqeri dhe vaj palme. Përveç sekuestrimit të karbonit, pyjet ndihmojnë në parandalimin e erozionit të tokës, sepse rrënjët e pemëve e lidhin tokën dhe e pengojnë atë të lahet, gjë që parandalon edhe rrëshqitjet e dheut.

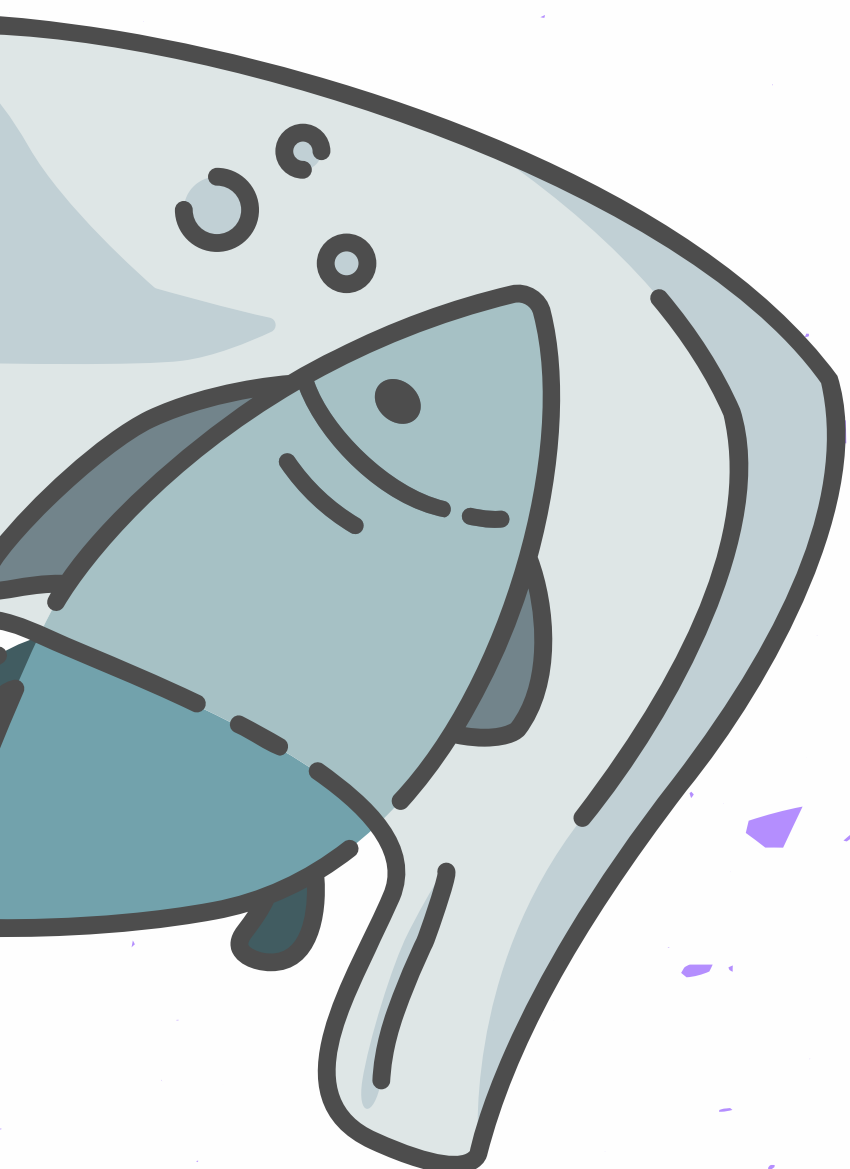
HUMBJA E BIODIVERSITETIT DHE NDOTJA NGJA PLASTIKA

Humbja e biodiversitetit- 50 vitet e fundit kanë parë një rritje të shpejtë të konsumit njerëzor, popullsisë, tregtisë globale dhe urbanizimit, duke rezultuar në shfrytëzimin e njerëzimit nga burimet e Tokës më shumë sesa mund të rimbushet natyrshëm.

Më gjerësisht, një analizë e kohëve të fundit ka gjetur se zhdukja e gjashtë masive e kafshëve të egra në Tokë po përshpejtohet. Më shumë se 500 lloje të kafshëve tokësore janë në prag të zhdukjes dhe ka të ngjarë të humbasin brenda 20 viteve; i njëjti numër humbën gjatë gjithë shekullit të kaluar. Shkencëtarët thonë se pa shkatërrimin e natyrës nga njeriu, kjo shkallë humbje do të kishte marrë mijëra vjet.

Në Antarktidë, shkrirja e akullit të detit, e shkaktuar nga ndryshimet klimatike, po dëmton rëndë pinguinët perandorë dhe mund të zhdukë popullata të tëra që në vitin 2100, sipas një studimi të vitit 2023.

Ndotja nga plastika- National Geographic zbuloi se 91% e të gjithë plastikës që është bërë ndonjëherë nuk riciklohet, duke përfaqësuar jo vetëm një nga problemet më të mëdha mjedisore të jetës sonë, por një tjetër dështim masiv të tregut. Duke marrë parasysh se plastika merr 400 vjet për t'u dekompozuar, do të kalojnë shumë breza derisa të pushojë së ekzistuari. Nuk dihet se çfarë do të kenë efektet e pakthyeshme të ndotjes plastike në mjedis në afat të gjatë.

MESAZHE VETËDIJESUESE PËR MJEDISIN

1. Redukto përdorimin e plastikës: Zgjidh produkte të pambukuara dhe të ri-përdorshme për të reduktuar ndotjen plastike.
2. Përdor energji të qëndrueshme: Zgjidh burime të energjisë së rinovueshme si dielli, era dhe hidroenergji për të reduktuar ndotjen nga përdorimi i karburanteve fosile.
3. Mbroje pyjet: Mbështeti mbjelljen e pemëve dhe zbatimin e praktikave të pyjeve të qëndrueshme për të ruajtur bimësinë dhe natyrën.
4. Reciklo dhe ri-përdor: Ndaj dhe reciklo mbeturinat për të zvogëluar ndotjen dhe për të reduktuar nevojën për burime të reja.
5. Bashkohu me grupe të ndërgjegjshme: Përhap ndërgjegjësimin dhe mbështet organizatat që punojnë për ruajtjen e mjedisit dhe kujdesin për të.

MESAZHE VETËDIJESUESE PËR MJEDISIN

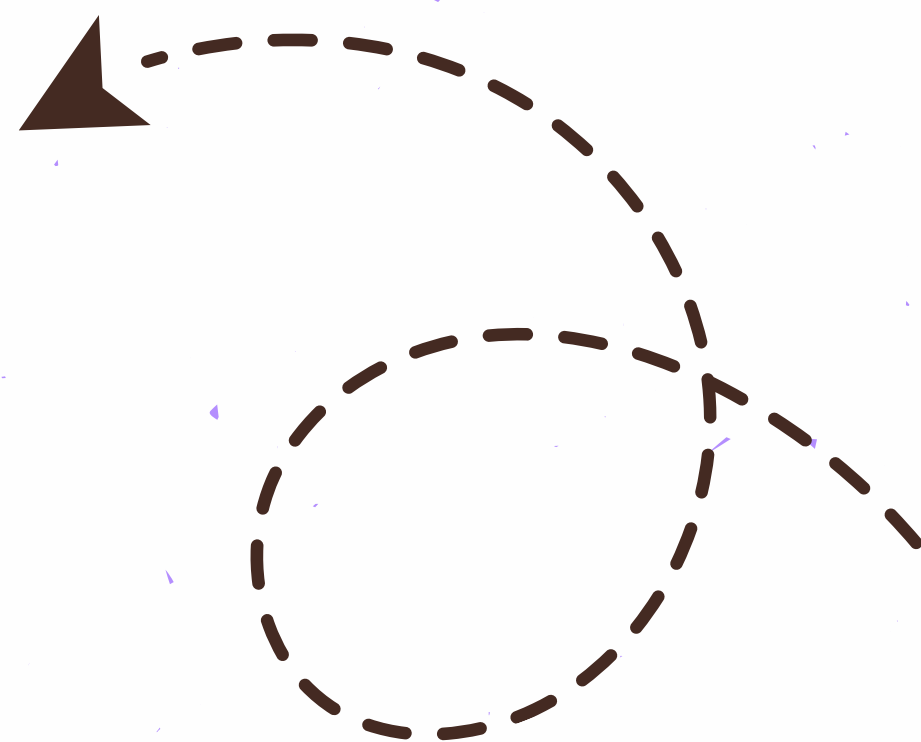
1. Ndërrhyrje për ndotjen e ajrit: Përdor mjetet e transportit të përshtatshme dhe bashkohu me nismat për të përmirësuar cilësinë e ajrit.
2. Eduko të rinjtë: Përdor mjete edukative për të sensibilizuar të rinjtë mbi rëndësinë e ruajtjes së mjedisit dhe mbrojtjes së natyrës.
3. Mbrëmja e errët: Fik dritat kur nuk janë të nevojshme dhe përdor dritat LED për të konsumuar më pak energji.
4. Hapi i përshtatshëm: Ndërrhyr për të zvogëluar ndikimin e gjurmës së karbonit duke zgjedhur produkte të prodhuara me ndikim minimal në mjedis.
5. Bëhu aktiv: Bashkohu me nismat vendore dhe ndërkombëtare për të mbrojtur mjedisin dhe për të ndërmarrë veprime konkrete për të përmirësuar gjendjen e natyrës.

AKTIVITETET E EKO-KLUBIT:

TAKIMI MES EKO-KLUBIT DHE
EC MA NDRYSHE

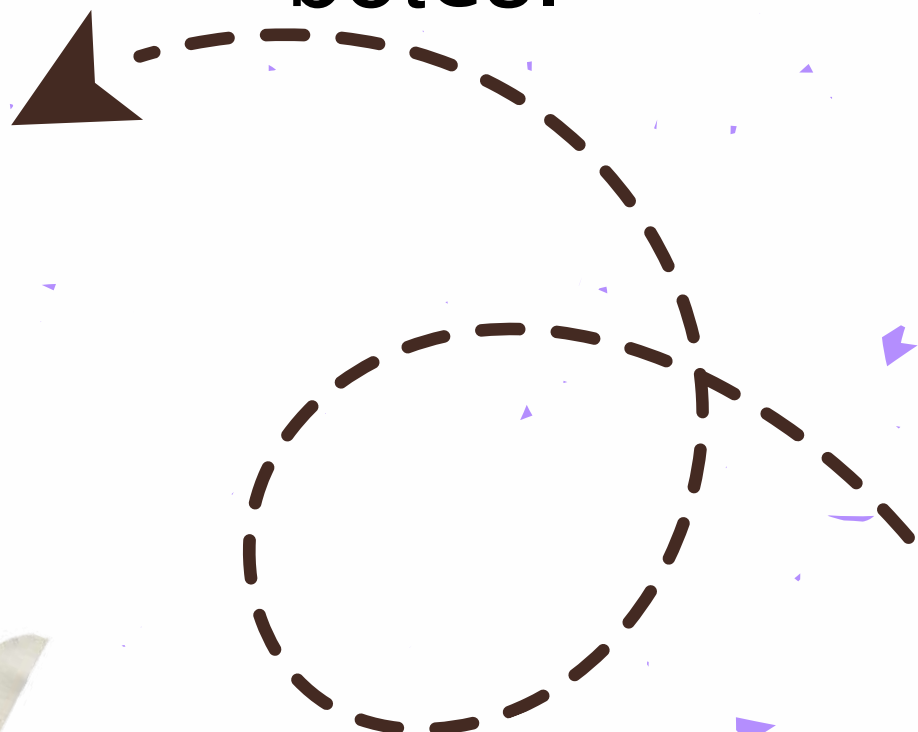

DITA BOTËRORE E TOKËS

Me rastin e Ditës Botërore të Tokës, sot në shkollën tonë u organizuan disa aktivitete mjedisore nga nxënësit dhe mësimdhënëset e shkollës. Për të shënuar këtë ditë u bë pastrimi i oborrit të shkollës dhe jashtë tij si dhe u mbjellën shumë lule. Për organizim dhe përkujdesje u angazhua profesoresha e lëndës së biologjisë Fitnete Bytyqi dhe profesoresha e lëndës së sociologjisë Elife Maxhuni Hoti. Eko Klubi i shkollës sonë do të organizoj vazhdimisht aktivitete të tilla që kanë për qëllim vetëdijësimin, rregullimin dhe mirëmbajtjen për të rritur ndërgjegjësimin e njerëzve dhe nxënësve rreth mbrojtjes së mjedisit.

- Për herë të parë kjo Ditë Botërore e Tokës u festua në vitin 1970 dhe më pas filloi të festohej çdo vit në nivel global, nga rreth 190 vende të botës.

DITA BOTËRORE E TOKËS

Në vitin 1969, një aktivist i paqes nga San Francisco, i quajtur John McConnell, propozoi një ditë për t'u bashkuar për sigurinë mjedisore. John McConnell zgjodhi për të festuar Ditën e Tokës, ekuinoksin e pranverës më 21 mars 1970, ndërsa Senatori i Shteteve të Bashkuara Gaylord Nelson përcaktoi datën 22 prill të vitit 1970, si Dita e Tokës në mbarë botën. dhe i cili u nderua me Çmimin Medalja Presidenciale e Lirisë. Në këtë mënyrë, data 22 prill 1970 është shënuar si përvjetori i lëvizjes moderne mjedisore.

Toka është i vetmi planet në Univers, ku ka jetë. Ndaj, është shumë e nevojshme që të mirëmbahen pasuritë natyrore të tokës për të vazhduar jetën.

- Për herë të parë kjo Ditë Botërore e Tokës u festua në vitin 1970 dhe më pas filloi të festohet çdo vit në nivel global, nga rreth 190 vende të botës.

EKO KLUBI "UKSHIN HOTI"

KRUSHË E MADHE, RAHOVEC, KOSOVË

Autor dhe botues: EC Ma Ndryshe
Rr. Fehmi Lladrovci Nr.94, Prizren & Rr. Xhemajl Mustafa 9/1 LL-4 Nr.7,
Prishtinë
www.ecmandryshe.org
info@ecmandryshe.org
029 222 771 & 038 224 967

Ky buletin u realizua në kuadër të projektit “Ndikimi i Rinisë në Mjedis” - YENI, i cili bashkëfinancohet nga Agjencia Zvicerane për Bashkëpunim dhe Zhvillim, Caritas-i Zviceran, Ministria e Zhvillimit Rajonal dhe implementohet nga OJQ EC Ma Ndryshe përmes projektit “ECO Schools”.

EC

MA NDRYSHE

EKO SHKOLLA

- REDUKTO - RIPËRDOR - RIKIKLO -

EKO KLUBI

"XHELAL HAJDA-TONI"

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
Ministria e Zhvillimit Rajonal
Ministarstvo za Regionalni Razvoj
Ministry of Regional Development

CARITAS

Schweiz
Suisse
Svizzera
Svizra

YENI

YOUTH
ENVIRONMENTAL
IMPACT

Të dashur lexues,

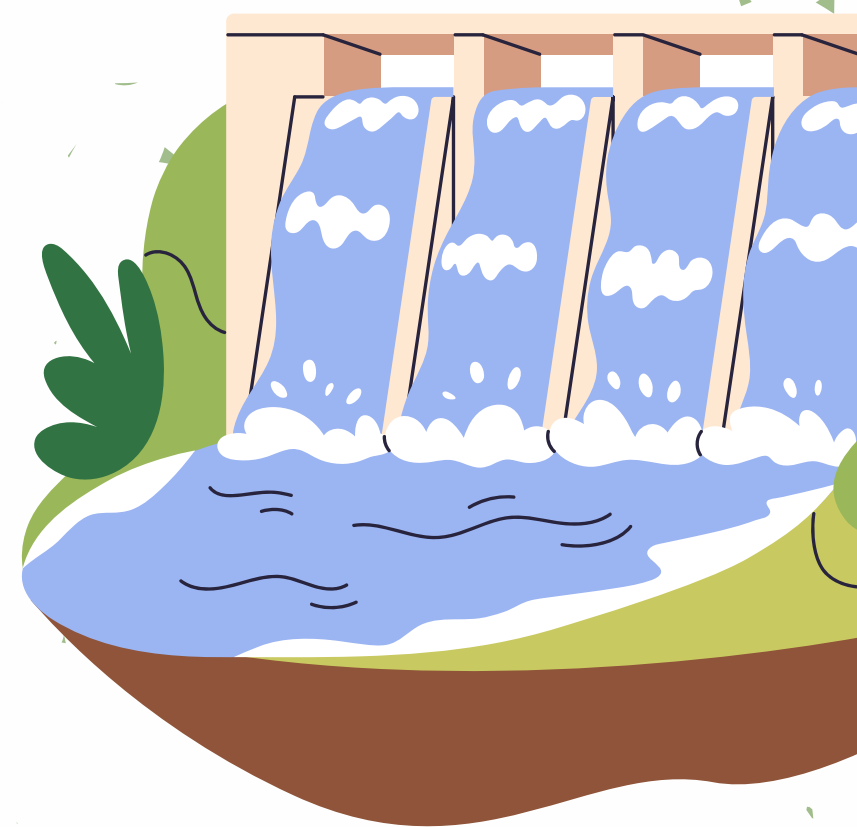
Kjo është seria e tretë buletineve mjedisore të eko-klubeve të shkollave të mesme nga Rajoni i Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës). Ky është buletini i parë informativ, i cili do të përmbajë mesazhe, intervista, ese, punime fotografi dhe shkrime të ndryshme mbi mjedisin dhe ndryshimet klimatike dhe njoftime mbi punën që po zhvillohet në këto tema nga eko-klubi i Shkollës së Mesme të Lartë “Xhelal Hajda - Toni” dhe OJQ EC Ma Ndryshe në kuadër të projektit “ECO School”.

Ky projekt do t’i njohë me konceptin “Eko Shkolla” 12 shkollat e rajonit të Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës), përmes pilotimit të formave dhe metodologjisë për mbrojtjen e mjedisit me pjesëmarrje të gjerë të nxënësve dhe mësimeve.

Në kuadër të projektit ofrohet një model dhe metodologji që përdoret gjerësisht në vendet e zhvilluara, e cila po zgjerohet me shpejtësi edhe në vendet në zhvillim. Përvojat botërore tregojnë se shkolla ekologjike është një fenomen në rritje, e cila nxit të rinjtë të angazhohen në mjedisin e tyre duke u dhënë atyre mundësinë për ta mbrojtur atë në mënyre aktive.

Projekti po ashtu do të kontribuojë në Strategjinë e Mjedisit dhe Planin e Veprimit në Mjedis të Kosovës, duke rekomanduar zhvillimin e programeve për edukimin mjedisor në të gjitha nivelet (shkolla dhe universitete).

TË METAT E HIDROCENTRALEVE NË NATYRË

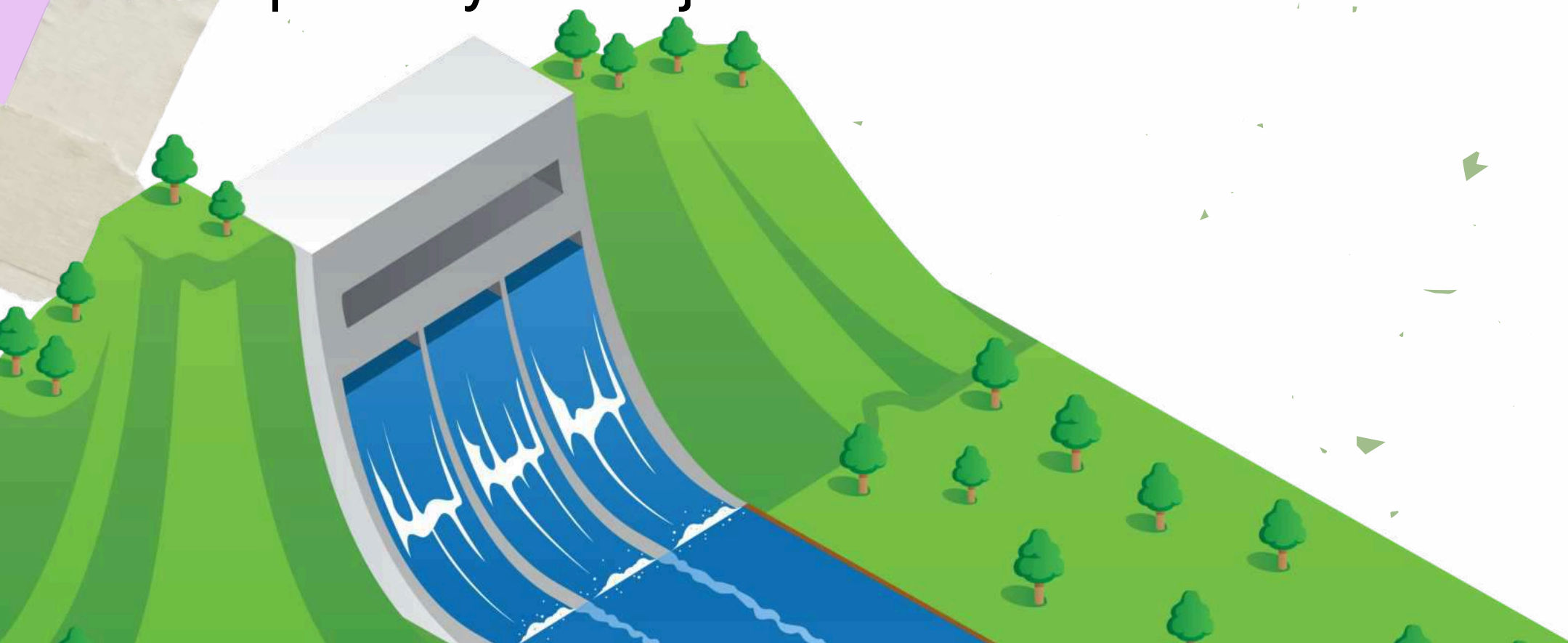

Hidrocentrali është mënyra më e lirë për të gjeneruar energji elektrike sot. Kjo për shkak se sapo të ndërtohet një digë dhe të instalohet pajisja, burimi i ujit është i lirë. Është një burim i pastër i cili rinovohet çdo vit nga dëbora dhe reshjet. Hidrocentrali është gjithashtu në dispozicion; inxhinierët mund të kontrollojnë rrjedhën e ujit përmes turbinave për të prodhuar energji elektrike sipas kërkesës. Përveç kësaj, rezervuarët mund të ofrojnë mundësi rekreative, të tilla si noti dhe shëtitje me varkë.

Por lumenjtë që shkatërrojnë mund të dëmtojnë kafshët e egra dhe burime të tjera natyrore. Disa peshq, si salmoni, mund të pengohen nga notimi në rrjedhën e sipërme për të vënë vezët. Prania e digave hidroelektrike ndryshon modelet e migracionit dhe dëmton popullsinë e peshqve. Hidrocentralet gjithashtu mund të ulin nivelin e oksigjenit të tretur në ujë, gjë që është e dëmshme për habitatet e lumenjve.

Disa studiues besojnë se digat e tendosura imponojnë mjedisin, e bëjnë këtë metodë të prodhimit të energjisë me më shumë probleme se sa është. Një studim në gazetën BioSciences zbuloi se rezervuarët e krijuara nga digat ndotën nga metani.

Përveç shqetësimeve mjedisore, digat gjithashtu paraqesin rrezik për komunitetet rreth tyre. Diga e Tre Gorges në lumin Yangtze të Kinës zhvendosën rreth 1.3 milion njerëz dhe përmbytën mijëra fshatra.

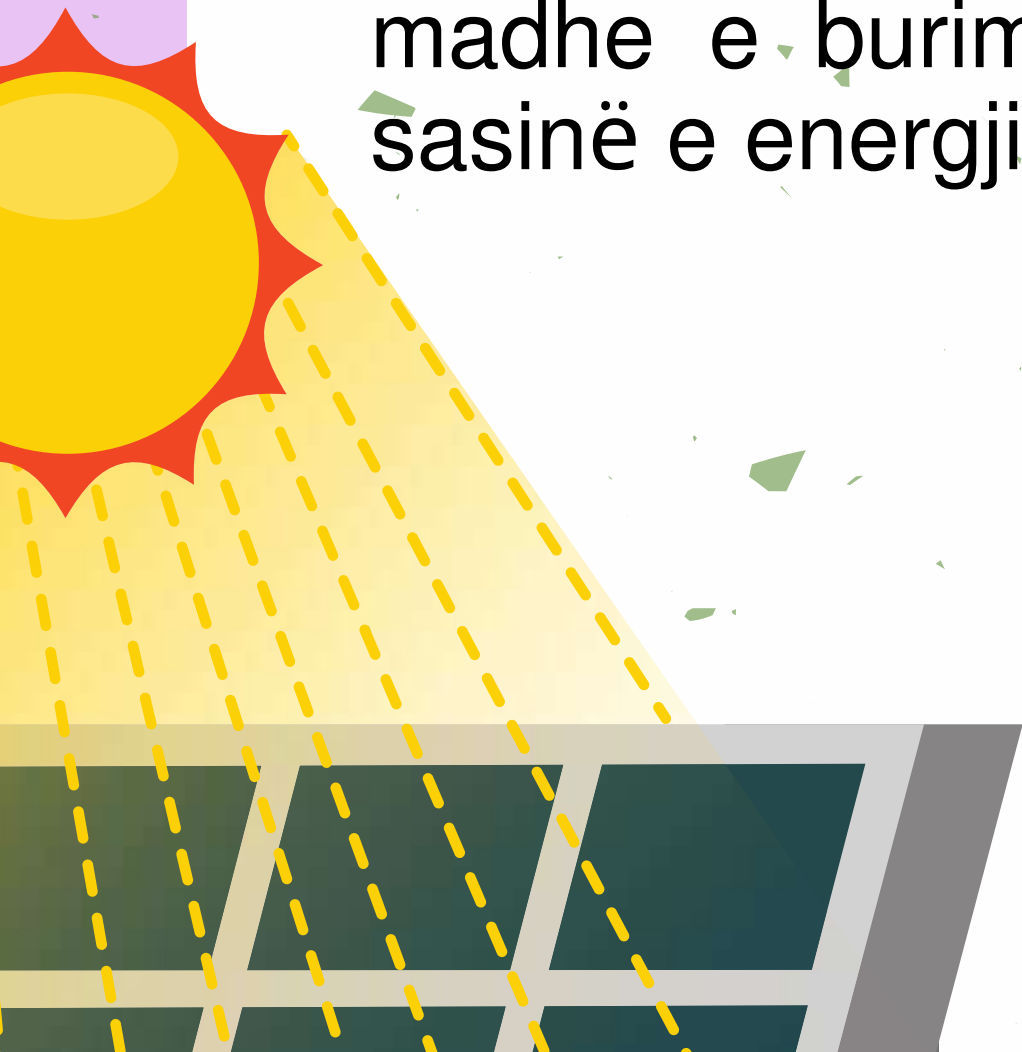
ÇFARË JANË ENERGJITË E RIPËRTËRITSHME ?

Energjitë e ripërtëritshme janë energjitë që fitohen nga resurse të ndryshme nga ato që përdoren sot. Kjo lloj energjie synon të jetë sa më e pastër dhe sa më pak e dëmshme për mjedisin jetësor. Kjo lloj energjie nxirret nga resurse të përsëritshme, si era, rrezet e diellit, uji etj. Në energjitë e ripërtëritshme bëjnë pjesë: Hidroenergja, Energjia e erës, Energjia solare, Energjia gjeotermale

ENERGJIA SOLARE

Dielli është burimi më i madh i energjisë në Tokë për shkak të proceseve të shkrirjes bërthamore që zhvillohet brenda tij. Pjesa më e madhe e energjisë në Tokë, është rezultat i aktivitetit të drejtpërdrejtë ose të tërthortë të Diellit. Për shembull, energjia diellore është faktori kryesor për ndryshimin e temperaturave në sipërfaqen e Tokës, duke krijuar kështu erërat. Energjia diellore e drejtpërdrejtë ka filluar të përdoret gjerësisht në prodhimin e energjisë me anë të paneleve diellore, paneleve fotovoltaike, parqet me panele diellore, etj. Energjia e diellit është burim i rinovueshëm dhe i pakufishëm, nga i cili rrjedhin pjesa më e madhe e burimeve të energjisë në tokë, kjo energji paraqet sasinë e energjisë që mbartet me rrezet e diellit

EKO KLUBI "XHELAL HAJDA - TONI"

RAHOVEC, KOSOVË

Autor dhe botues: EC Ma Ndryshe
Rr. Fehmi Lladrovci Nr.94, Prizren & Rr. Xhemajl Mustafa 9/1 LL-4 Nr.7,
Prishtinë
www.ecmandryshe.org
info@ecmandryshe.org
029 222 771 & 038 224 967

Ky buletin u realizua në kuadër të projektit "Ndikimi i Rinisë në Mjedis" - YENI, i cili bashkëfinancohet nga Agjencia Zvicerane për Bashkëpunim dhe Zhvillim, Caritas-i Zviceran, Ministria e Zhvillimit Rajonal dhe implementohet nga OJQ EC Ma Ndryshe përmes projektit "ECO Schools".

EKO SHKOLLA

- REDUKTO - RIPËRDOR - RICIKLO -

EKO KLUBI
"HAMDI BERISHA"

♦ Të dashur lexues,

Kjo është seria e tretë e buletineve mjedisore të eko-klubeve të shkollave të mesme nga Rajoni i Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës). Ky është buletini i parë informativ, i cili do të përmbajë mesazhe, intervista, ese, punime fotografi dhe shkrime të ndryshme mbi mjedisin dhe ndryshimet klimatike dhe njoftime mbi punën që po zhvillohet në këto tema nga eko-klubi i Gjimnazit "Hamdi Berisha" dhe OJQ EC Ma Ndryshe në kuadër të projektit "ECO School".

Ky projekt do t'i njohë me konceptin "Eko Shkolla" 12 shkollat e rajonit të Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës), përmes pilotimit të formave dhe metodologjisë për mbrojtjen e mjedisit me pjesëmarrje të gjerë të nxënësve dhe mësimeve.

Në kuadër të projektit ofrohet një model dhe metodologji që përdoret gjerësisht në vendet e zhvilluara, e cila po zgjerohet me shpejtësi edhe në vendet në zhvillim. Përvojat botërore tregojnë se shkolla ekologjike është një fenomen në rritje, e cila nxit të rinjtë të angazhohen në mjedisin e tyre duke u dhënë atyre mundësinë për ta mbrojtur atë në mënyre aktive.

Projekti po ashtu do të kontribuojë në Strategjinë e Mjedisit dhe Planin e Veprimit në Mjedis të Kosovës, duke rekomanduar zhvillimin e programeve për edukimin mjedisor në të gjitha nivelet (shkolla dhe universitete).

NDOTJA E AJRIT

Ndotësit e ajrit mund të kategorizohen si parësor ose dytësor.

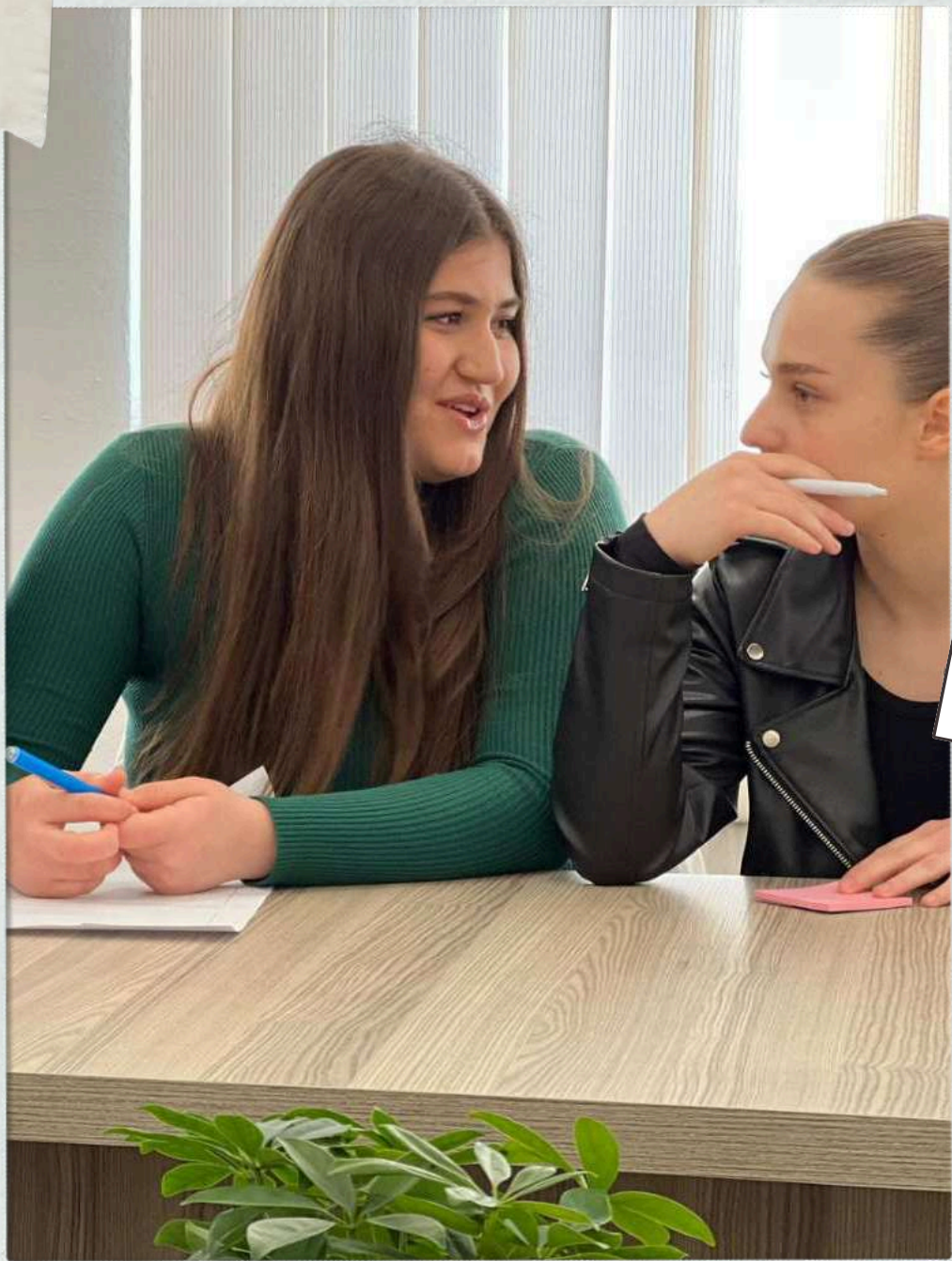
Ndotësit parësorë emetohen drejtpërdrejt në atmosferë, ndërsa ndotësit dytësorë formohen në atmosferë nga gazrat pararendës përmes reaksioneve kimike dhe proceseve mikrofizike. Ndotësit e ajrit mund të kenë një origjinë natyrore, antropogjene ose të përzier, në varësi të burimeve të tyre ose burimeve të pararendësve të tyre. Ndotësit kryesorë kryesorë të ajrit përfshijnë grimcat (PM), karbonin e zi (BC), oksidet e squfurit (SO₂), oksidet e azotit (NO_x) (përfshirë monoksidin e azotit dhe dioksidin e azotit, NO₂), amoniak (NH₃), monoksid karboni (CO), metani (CH₄), komponimet organike të paqëndrueshme jo-metan (NMVOCs), duke përfshirë benzenin, dhe disa metale dhe hidrokarbure aromatike policiklike, duke përfshirë benzo[a]piren (BaP).

NDOTJA E AJRIT

Ndotësit kryesorë dytësorë të ajrit janë PM, ozoni (O_3), NO_2 dhe disa komponime organike të avullueshme të oksiduara (VOCs). Gazet kryesore pararendëse për PM dytësore janë dioksidi i squfurit (SO_2), NO_X , NH_3 dhe VOCs. Këta ndotës dhe gazrat e tyre pararendës mund të jenë me origjinë natyrore dhe antropogjene duke përfshirë:

- a) djegia e lëndëve djegëse fosile në prodhimin e energjisë elektrike, transportin, industrinë dhe amvisëritë;
- b) proceset industriale dhe përdorimi i tretësve, për shembull në industritë kimike dhe minerare
- c) bujqësia
- d) trajtimi i mbetjeve
- e) burimet natyrore, duke përfshirë shpërthimet vullkanike, pluhurin e erës, spërkatjen e kripës së detit dhe emetimet e përbërjeve organike të paqëndrueshme nga bimët.

AKTIVITETET E EKO-KLUBIT:

TAKIMI MES EKO-KLUBIT DHE
EC MA NDRYSHE

EKO KLUBI "HAMDI BERISHA"

MALISHEVË, KOSOVO

Autor dhe botues: EC Ma Ndryshe

Rr. Fehmi Lladrovci Nr.94, Prizren & Rr. Xhemajl Mustafa 9/1 LL-4 Nr.7,
Prishtinë

www.ecmandryshe.org

info@ecmandryshe.org

029 222 771 & 038 224 967

Ky buletin u realizua në kuadër të projektit “Ndikimi i Rinisë në Mjedis” - YENI, i cili bashkëfinancohet nga Agjencia Zvicerane për Bashkëpunim dhe Zhvillim, Caritas-i Zviceran, Ministria e Zhvillimit Rajonal dhe implementohet nga OJQ EC Ma Ndryshe përmes projektit “ECO Schools”.

EKO SHKOLLA

- REDUKTO - RIPËRDOR - RICIKLO -

EKO KLUBI

"KUJTIM KRASNIIQI"

♦ Të dashur lexues,

EKjo është seria e tretë e buletineve mjedisore të eko-klubeve të shkollave të mesme nga Rajoni i Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës). Ky është buletini i parë informativ, i cili do të përmbajë mesazhe, intervista, ese, punime fotografi dhe shkrime të ndryshme mbi mjedisin dhe ndryshimet klimatike dhe njoftime mbi punën që po zhvillohet në këto tema nga eko-klubi i Qendrës së Kompetencës "Kujtim Krasniqi" dhe OJQ EC Ma Ndryshe në kuadër të projektit "ECO School".

Ky projekt do t'i njohë me konceptin "Eko Shkolla" 12 shkollat e rajonit të Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës), përmes pilotimit të formave dhe metodologjisë për mbrojtjen e mjedisit me pjesëmarrje të gjerë të nxënësve dhe mësime dhënëse.

Në kuadër të projektit ofrohet një model dhe metodologji që përdoret gjerësisht në vendet e zhvilluara, e cila po zgjerohet me shpejtësi edhe në vendet në zhvillim. Përvojat botërore tregojnë se shkolla ekologjike është një fenomen në rritje, e cila nxit të rinjtë të angazhohen në mjedisin e tyre duke u dhënë atyre mundësinë për ta mbrojtur atë në mënyre aktive.

Projekti po ashtu do të kontribuojë në Strategjinë e Mjedisit dhe Planin e Veprimit në Mjedis të Kosovës, duke rekomanduar zhvillimin e programeve për edukimin mjedisor në të gjitha nivelet (shkolla dhe universitete).

MJEDISI

Në kohën kur planeti ynë përjeton sfidat e shkaktuara nga ndryshimet klimatike, për problemet si ndotja e ajrit dhe ujërave si dhe humbja e biodiversitetit, është e domosdoshme ti kuptojmë dhe të ndërmarrim veprime për ti stopuar ato.

Mbrojtja e mjedisit është detyra dhe përgjegjësia jonë si qytetarë të këtij planeti.

Nje aspekt kyç i mbrojtjes së mjedisit është ndërgjegjësimi dhe edukimi. Duke informuar veten dhe të tjerët rreth shkaqeve dhe pasojave të ndotjes mjedisore, mund të marrim vendime të zgjuara dhe të kryejmë veprime të qëndrueshme në jetën tone të përditshme. Gjithashtu është e rëndësishme të ndërmerren veprime konkrete për të mbrojtur mjedisin. Kultivimi i sjelljeve të rregullta si riciklimi i mbetjeve, përdorimi i energjise të ripërtitshme më e mirë e mundshme e zonave të gjelbërta janë disa nga mënyrat për të ndikuar pozitivisht në mjedis. Po ashtu duke përdorur teknologjinë për të zvogëluar ndotjen dhe për të promovuar inovacione të qëndrueshme, mundë të krijojmë një mjedis të qëndrueshem për të ardhmen tonë dhe brezat e tjerë. Një ndër hapat tjerë mundë të jetë bashkpunimi i nxënësve, komunave dhe organizatave mjedisore janë thelbësore për të arritur qëllimet e mbrojtjes së mjedisit. Pa dallim gjinie, race, kulture duhet të bashkëpunojmë për të zgjedhur sfidat globale të mjedisi dhe për të ruajtur shëndetin e planetit tonë dhe të secilit prej nesh.

Si përfundim, mbrojtja e mjedisit është sfida jonë e përbashkët dhe detyra jonë e përbashkët me ndërgjegjësimin, veprim dhe bashkëpunim mundë të ndërtojmë një të ardhme më të qëndrueshme me të gjithë. Të mbrojmë mjedisin është të investojmë në jetën dhe shëndetin tonë, si dhe në të ardhmen e planetit tonë.

FAKTE INTERESANTE

Rreth 27,000 pemë pritet çdo ditë.

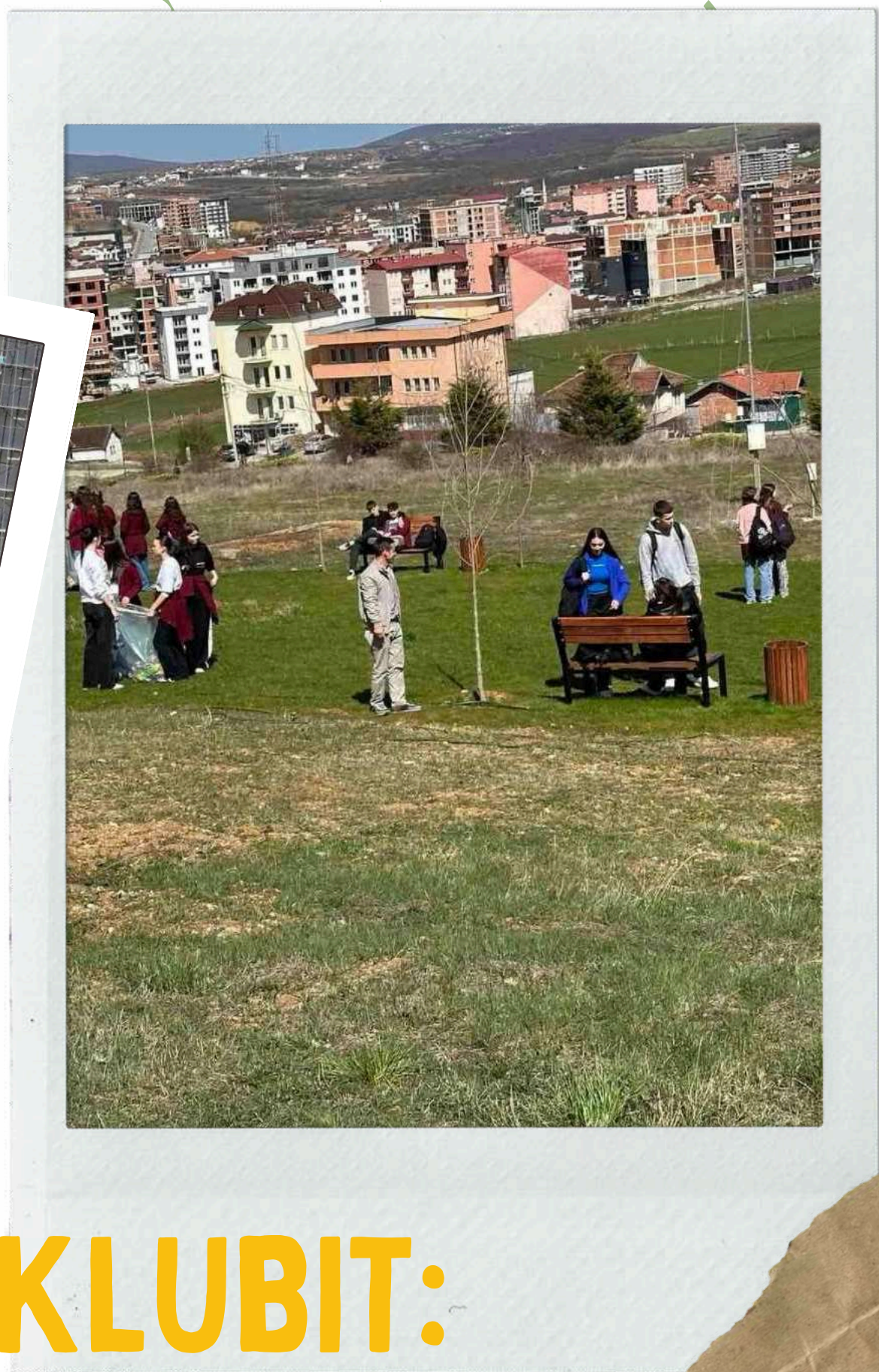
Bota ka mbi 3.04 trilion pemë në total.

27,000 prej tyre prehen çdo ditë për të bërë letër higjienike.

Vetëm një kopje e ricikluar e gazetës New York Times mund të shpëtojë 75,000 pemë.

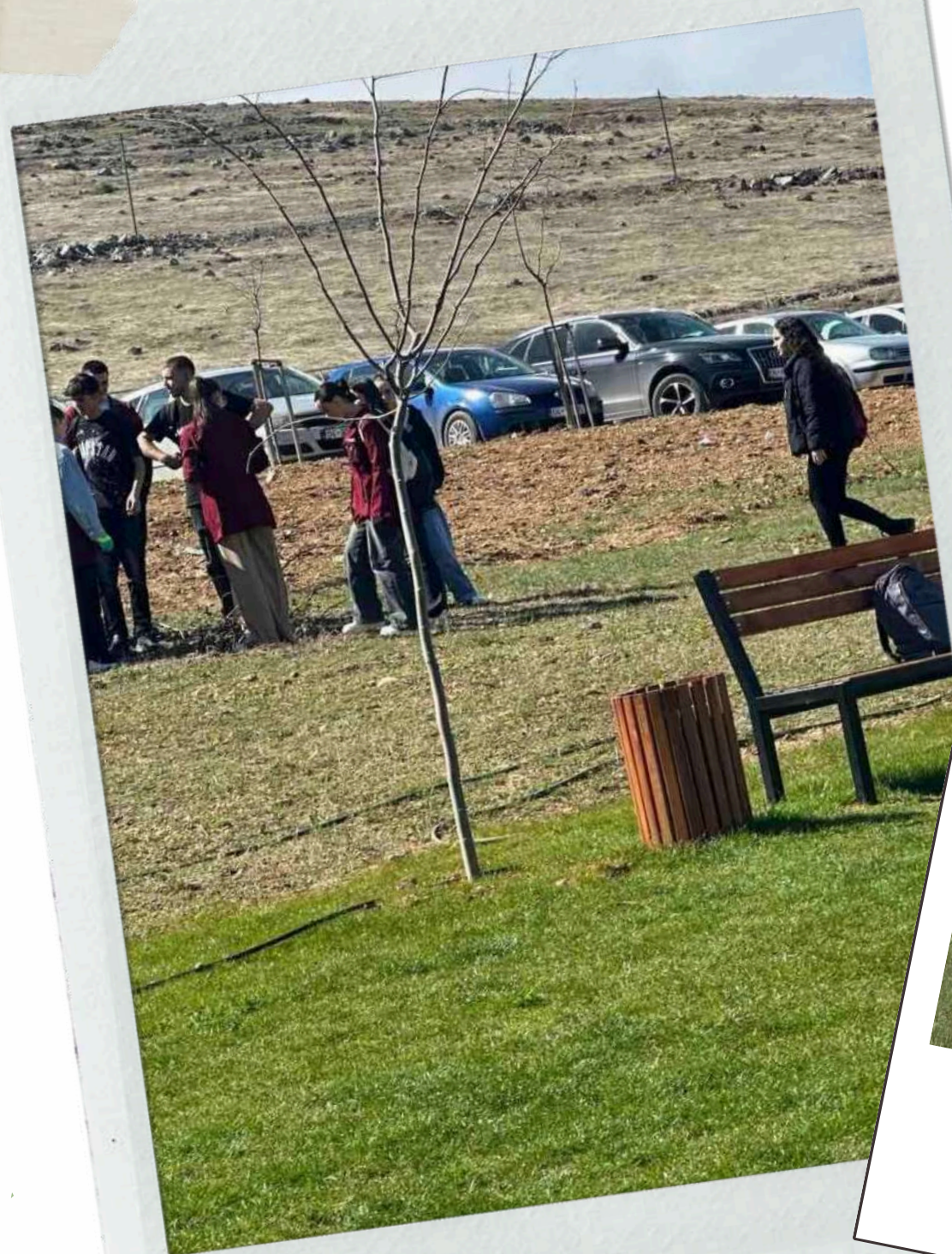
Njerëzit përdorin vetëm 1% të tërë ujit të disponueshëm. Rreth 71% e sipërfaqes së tokës është ujë. Oqeanet mbajnë rreth 96.5% të këtij uji dhe shkurret akullnajore rreth 2%. Uji i mbetur ekziston në lumenj, lumenj, akullnajore, shkurre akullnajore, liqene, si avull uji dhe në shkurret tona, ndër tjera. Vetëm 1% e ujit të tokës është i sigurt për konsumin e njerëzve.

Pishat e Bristlecone të Bazinut të Madh janë 4,600 vjeç. Pisha më e vjetër në botë është Bristlecone Pine e Bazinit të Madh (Pinus Longaeva), e cila ka arritur një moshë prej mbi 5,000 vjet. Suksesi i pishave Bristlecone në jetësimin e një jete të gjatë mund të atribuohet kushteve të rënda në të cilat jetojnë. Temperaturat shumë të ftohta të shoqëruara me erëra të forta, në përputhje me një shpejtësi rritjeje të ngadaltë, krijojnë dru të dendur, duke thënë se në disa vite ata rriten aq ngadalë, sa nuk shtojnë një rring rritjeje.

AKTIVITETET E EKO-KLUBIT:

AKSION PASTRIMI

AKTIVITETET E EKO-KLUBIT:

PUNËTORIA DHE TAKIMI ME OJQ EC MA NDRYSHE

PËRURIMI I PROJEKTIT TE "ÇMIMIT MJEDISOR "DEVISH ROZHAIJA"

EKO KLUBI "KUJTIM KRASNIQI"

RR. HABIB BERISHA, LAGJJA E MIRËDITËS, MALISHEVË

Autor dhe botues: EC Ma Ndryshe
Rr. Fehmi Lladrovci Nr.94, Prizren & Rr. Xhemajl Mustafa 9/1 LL-4 Nr.7,
Prishtinë
www.ecmandryshe.org
info@ecmandryshe.org
029 222 771 & 038 224 967

Ky buletin u realizua në kuadër të projektit "Ndikimi i Rinisë në Mjedis" - YENI, i cili bashkëfinancohet nga Agjencia Zvicerane për Bashkëpunim dhe Zhvillim, Caritas-i Zviceran, Ministria e Zhvillimit Rajonal dhe implementohet nga OJQ EC Ma Ndryshe përmes projektit "ECO Schools".

EKO SHKOLLA

- REDUKTO - RIPËRDOR - RICIKLO -

EKO KLUBI

"LASGUSH PORADECI"

Të dashur lexues,

Kjo është seria e tretë e buletineve mjedisore të eko-klubevetë shkollave të mesme nga Rajoni i Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës). Ky është buletini i parë informativ, i cili do të përmbajë mesazhe, intervista, ese, punime fotografi dhe shkrime të ndryshme mbi mjedisin dhe ndryshimet klimatike dhe njoftime mbi punën që po zhvillohet në këto tema nga eko-klubi i IAAP "Lasgush Poradeci" dhe OJQ EC Ma Ndryshe në kuadër të projektit "ECO School".

Ky projekt do t'i njohë me konceptin "Eko Shkolla" 12 shkollat e rajonit të Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës), përmes pilotimit të formave dhe metodologjisë për mbrojtjen e mjedisit me pjesëmarrje të gjerë të nxënësve dhe mësimeve.

Në kuadër të projektit ofrohet një model dhe metodologji që përdoret gjerësisht në vendet e zhvilluara, e cila po zgjerohet me shpejtësi edhe në vendet në zhvillim. Përvojat botërore tregojnë se shkolla ekologjike është një fenomen në rritje, e cila nxit të rinjtë të angazhohen në mjedisin e tyre duke u dhënë atyre mundësinë për ta mbrojtur atë në mënyre aktive.

Projekti po ashtu do të kontribuojë në Strategjinë e Mjedisit dhe Planin e Veprimit në Mjedis të Kosovës, duke rekomanduar zhvillimin e programeve për edukimin mjedisor në të gjitha nivelet (shkolla dhe universitete).

SHTERRIMI I LUMENJVE, PASOJË E NDRYSHIMEVE KLIMATIKE

Ujërat e rrjedhshëm kanë një rol unik në mbështetjen e biodiversitetit global, cikleve bio-gjeokimike dhe jetës njerëzore. Megjithëse rëndësia e tyre është e mirëpranuar, vlera dhe fati i lumenjve/përrenjve që preken nga pasojat e tharjes së shpeshtë të tyre, priret të neglizhohet. Tharja e lumenjve kontribuon në degradimin e burimit kryesor të ujit, për rrjedhojë në jetesën e miliona njerëzve.

Kjo problematikë, të cilën e ndeshim në çdo skaj të globit, veçanërisht këto vitet e fundit ku efekti i ndryshimeve klimatike sa vjen e bëhet më i dukshëm, është objekti i analizës së një studimi të botuar në revistën shkencore “Science”.

Një grup studiuesish nga Universiteti McGill në Kanada, analizuan të dhënat e përftuara prej stacioneve të vendosura në 5600 lumenj. Në këto stacione, u mat sasia e prurjeve të ujit të rrjedhët dhe më pas, u llogarit probabiliteti i ndalimit të rrjedhjes. Për llogaritjet, u përdorën të dhëna klimatike, gjeologjike dhe të faktorëve të tjerë mjedisorë.

Përfundimet treguan se, më shumë se gjysma e lumenjve në Botë reshtin së rrjedhuri, të paktën një herë në vit. Konkretisht, janë 60% e lumenjve të botës, që shterojnë për të paktën 1 ditë në vit dhe arsyt kryesore të këtij fenomeni, lidhen me ndryshimet klimatike.

SHTERRIMI I LUMENJVE, PASOJË E NDRYSHIMEVE KLIMATIKE

Në të ardhmen, me rritjen në vazhdim të këtyre pasojave, lumenjtë do të vijojnë të shterojnë duke rrezikuar jetesën e miliona njerëzve që e përdorin lumin për ujitje dhe nevoja të tjera jetësore. Për rrjedhojë ndryshimi i sistemit lumor do të ndikojë edhe në biodiversitetin e vendeve ku ndodhen lumenjtë.

Studimi i shërben planifikimit dhe marrjes së masave për menaxhimin e burimeve ujore, në përballimin e krizës së pritshme të tyre.

Për shkak të situatës jo të favorshme në të cilën ndodhen lumenjtë vendas dhe ata botërorë, lind nevoja për hartimin e planeve dhe vendimmarrjeve në dobi të tyre si dhe për komunitetet që jetojnë aty pranë.

BIFURKACIONI

Bifurkacioni (Bigëzimi) është fenomen natyror kur një lum ndahet në dy degë dhe derdhet në ujëmbledhësa të ndryshëm detar. Bifurkacioni i lumit konsiderohet të jetë një fenomen artificial, por i krijuar në kushte shumë të favorshme natyrore. Njihen vetëm dy raste të tilla. Njëri rast është në Kosovë ku lumi Nerodime ndahet në dy degë. Nerodimja pra është me rëndësi të veçantë për hidrografinë e Kosovës sepse përfaqëson shembullin e vetëm të Evropës të një bifurkacioni lumor që rrjedh në dy detet, Detin e Zi dhe Egje. Njëra i bashkohet lumit Lepenc i cili pastaj derdhet në lumin Vardar i cili përfundon në detin Egje dhe dega tjetër derdhet në lumin Sitnica e cila derdhet në lumin Ibër dhe pastaj përfundon në detin e Zi. Rasti tjetër i bifurkacionit paraqitet me lumin Orinoko në Venezuelë.

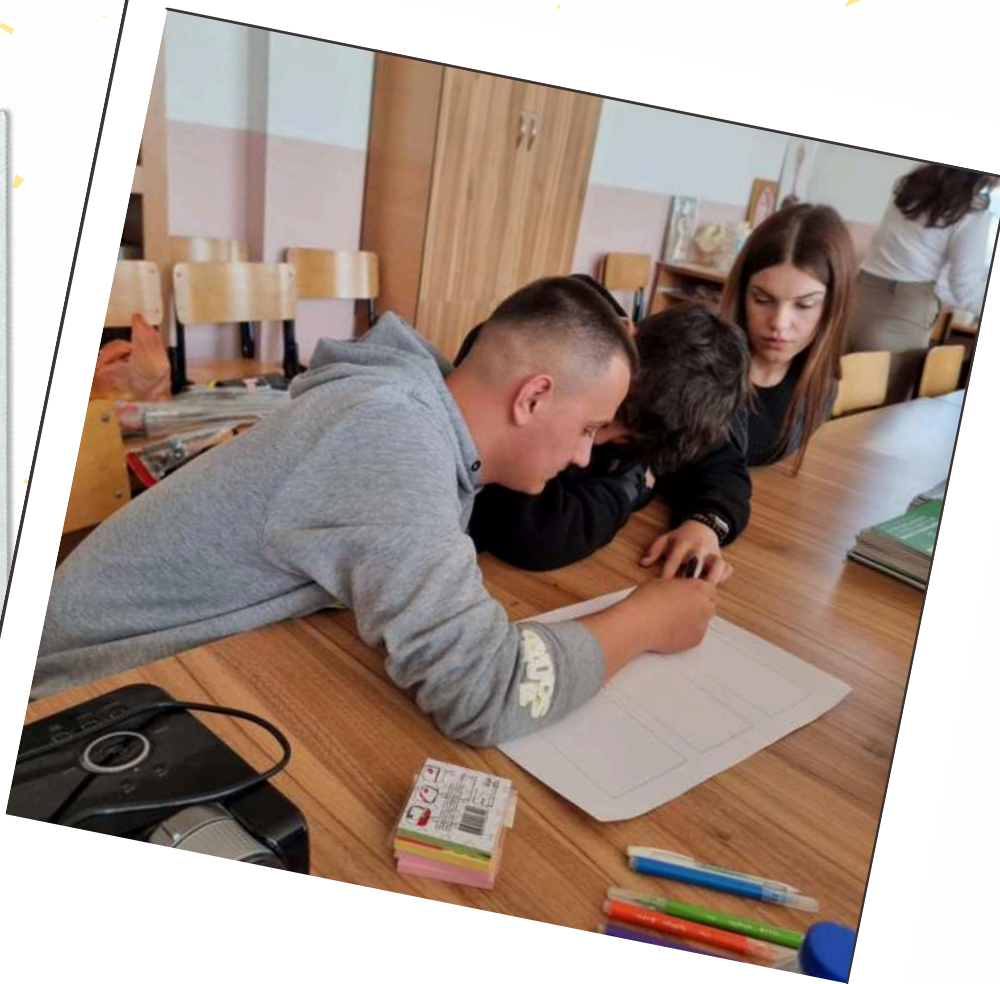

AKTIVITETET E EKO-KLUBIT:

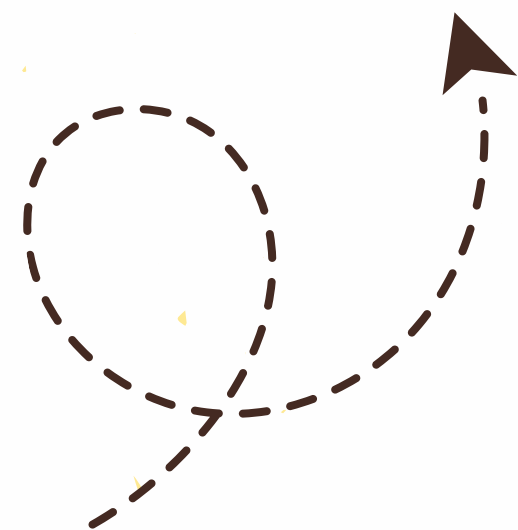
TAKIMI MES EKO-KLUBIT DHE OJQ
EC MA NDRYSHE

AKTIVITETET E EKO-KLUBIT:

TAKIMI MES EKO-KLUBIT DHE OJQ
EC MA NDRYSHE

EKO KLUBI "LASGUSH PORADECI"

KIJEVË, MALISHEVË

Autor dhe botues: EC Ma Ndryshe
Rr. Fehmi Lladrovci Nr.94, Prizren & Rr. Xhemajl Mustafa 9/1 LL-4 Nr.7,
Prishtinë
www.ecmandryshe.org
info@ecmandryshe.org
029 222 771 & 038 224 967

Ky buletin u realizua në kuadër të projektit "Ndikimi i Rinisë në Mjedis" - YENI, i cili bashkëfinancohet nga Agjencia Zvicerane për Bashkëpunim dhe Zhvillim, Caritas-i Zviceran, Ministria e Zhvillimit Rajonal dhe implementohet nga OJQ EC Ma Ndryshe përmes projektit "ECO Schools".